

Outi Saarimäki

**Vanhempien kokemukset synnytyksen
jälkeisestä perhevalmennuspilotista Tampereella**

Opinnäytetyö

Kevät 2013

Sosiaalialan yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Outi Saarimäki

Työn nimi: Vanhempien kokemukset synnytyksen jälkeisestä perhevalmennuspilotista Tampereella

Ohjaaja: Päivi Rinne

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 60

Liitteiden lukumäärä: 5

Opinnäytetyössäni tutkin vanhempien ja asiantuntijoiden kokemuksia vauvaperheryhmä -pilotista Tampereella. Tutkimusmenetelmänä oli kvalitatiivinen tutkimus. Aineiston keruu toteutui teemahaastatteluilla ja kohderyhmänä olivat synnytyksen jälkeisen perhevalmennuksen vauvaperheryhmiin osallistuneet vanhemmat ja ryhmän järjestävän tahon asiantuntijat. Tarkoituksena oli selvittää miten tutkimukseen osallistuneet olivat kokeneet pilotin toiminnan. Haastatteluihin osallistui kokonaisuudessaan kuusi vanhempaa ja 11 asiantuntijaa, joista kirjallisesti haastattelukysymyksiin vastasi kaksi vanhempaa ja kahdeksan asiantuntijaa. Seitsemän haastattelua toteutui perinteisesti nauhoittamalla.

Vauvaperheryhmä -pilotin taustalla oli kehittää uusi toimintamalli varhaiskasvatuksen, neuvolatoiminnan sekä psykososiaalisen tuen välille. Lapsiperheiden ennaltaehkäisevien palveluiden järjestäminen koetaan yhteiskunnassamme tärkeäksi, koska tutkimustulosten mukaan muun muassa lastensuojelulliset toimenpiteet ovat lisääntyneet viime vuosina. Pilotin toiminnalla haluttiin tukea vanhemmuutta vertaistuen ja palveluohjauksen näkökulmasta. Vanhemmuuden tukeminen vaikuttaa koko perheen hyvinvointiin.

Tutkimustuloksista käy ilmi, että pilotti onnistui tavoittamaan perheet oikeaan aikaan tuen ja palveluohjauksen näkökulmasta. Viestintä ja pilotin toiminnasta informointi ei kuitenkaan onnistunut toiveiden mukaisesti. Tämä vaikutti pilottiin osallistuvien perheiden määrään, perheiden ja asiantuntijoiden aktiiviseen osallistumiseen sekä toteutuksen koordinointiin yleensä. Synnytyksen jälkeinen perhevalmennus koetaan tärkeäksi osaksi perhevalmennusta. Se vaatii kuitenkin vielä toiminnan kehittämistä enemmän aktivoivan osallistumisen suuntaan.

Avainsanat: vanhemmuus, perhevalmennus, pilotti, ennaltaehkäisy, vertaistuki

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Social Work and health care

Degree programme: Degree programme of Social Work

Specialisation: Bachelor of Social Work

Author: Outi Saarimäki

Title of thesis: Parents' experiences of family education pilot in Tampere

Supervisor: Päivi Rinne

Year: 2013

Number of pages: 60

Number of appendices: 5

In my thesis I study parents' and professionals' experiences in the baby-family pilot in Tampere. The method used was qualitative research. The research material was gathered by theme interviews. The focus group was the participants in the post birth family training baby family group and professionals from the organizing party. The research goal was to find out how the focus group had experienced the pilot activities. In total, 6 parents and 11 professionals participated in the study, of which 2 parents and 8 professionals answered literally. Seven interviews were performed by traditional voice recording.

Behind the baby-family pilot was to invent a new approach between early childhood education, child health center and psycho-social support. Preventive services for families with children is perceived in our society as important, because research shows that, among other things, child welfare measures have increased in recent years. The pilot was meant to support parenting in peer support and service direction point of view. The support of parenthood affects the whole family well-being.

From the results it is seen that the pilot could in good time and successfully reach the families from the perspective of support and service direction. The communication and information regarding the pilot activities did not go as hoped from the perspective of parents and professionals. This affected the amount of families participating, the active participation of families and professionals and the coordination of the execution in general. Post birth family training is experienced as an important part of family training, but it requires development to be more activating.

Keywords: parenthood, family training, pilot project, prevention, peer support

Sisällys

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT.....	8
2.1 Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hanke	8
2.2 Vauvaperheryhmä-pilotti osana Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hanketta.....	9
3 VANHEMMUUDEN HAASTEET NYKYSUOMESSA	11
3.1 Vanhemmuuden ja perheen merkitys.....	11
3.1.1 Äiti vanhempana	14
3.1.2 Isä vanhempana.....	15
3.2 Parisuhde ja vanhemmuus.....	16
3.3 Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen ja hoivan merkitys	17
4 PERHEVALMENNUS	19
4.1 Mitä on perhevalmennus ?.....	19
4.2 Muita perhevalmennus- ja perhekeskusmalleja	20
4.3 Hyvinvointineuvolan toiminta ja perhevalmennus Tampereella	22
5 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN.....	24
5.1 Tutkimuksen kohderyhmä	25
5.1.1 Taustatietoa	25
5.1.2 Vauvaperheryhmiin kutsutut perheet	26
5.2 Vauvaperheryhmien ajankohta ja toiminnan kuvaus	27
5.3 Tutkimukseen osallistuneet.....	28
5.4 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteuttaminen.....	30
5.5 Tutkimuksen eettiset näkökulmat	32
6 TUTKIMUSTULOKSET	33
6.1 Minkälaista palvelua perheet ovat saaneet pilotin ryhmätoiminnasta	33
6.2 Perheiden kokema osallistumismahdollisuus ryhmätoimintaan	37
6.3 Millaisia kokemuksia perheillä oli pilotin käytännön järjestelyistä	39
6.4 Mitä tietoa ja tukea perheet ovat asiantuntijoiden mielestä saaneet	43

6.5 Asiantuntijoiden kokemukset osallistumismahdollisuudestaan pilotissa	44
6.6 Asiantuntijoiden kokemukset käytännön järjestelyistä	45
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITYSEHDOTUKSET	48
8 POHDINTA.....	54
LÄHTEET	57
LIITTEET	61

1 JOHDANTO

Pikkulapsiperheiden tukeminen yhteiskunnassamme on noussut tärkeäksi tekijäksi erityisesti ennaltaehkäisevän työn näkökulmasta. Erotilastot sekä kiireellisten sijoitusten ja huostaanottojen määrä Tampereella ja muualla Suomessa kertoo sen, että perheiden tukemiseksi on tehtävä jotain. Tuen tarpeet ilmenevät entistä aiemmin. Oma polkuni sosionomiopiskelijana on antanut minulle mahdollisuuden päästä näkemään ja tekemään työtä lapsiperheiden parissa. Oli selvää, että halusin opinnäytetyöni tutkimusaiheen liittyvän lapsiperheiden hyvinvointiin. Opinnäytetyössäni käsittelemät aihealueet ja kohderyhmä ovat sekä itselleni ammatillisesti puhuttelevia, että yhteiskunnallisesti ajankohtaisia.

Otin yhteyttä Tampereen kaupungin perhetyön suunnittelija Minna Nurmiseen opinnäytetyöni aiheeseen liittyen. Halusin selvittää mahdollisia yhteistyökumppaneita ja yleensäkin tutkimusaiheita Tampereen kaupungin lapsiperheiden sosiaalityön sektorilla. Sain tietää, että hanke Palveluohjauksesta ja vanhemmuuden tukemisesta on aloittanut toimintansa alkuvuodesta 2012. Hanke pilotoi synnytyksen jälkeisen perhevalmennusryhmän, jossa minulle annettiin mahdollisuus toteuttaa asiakaskysely kohderyhmälle eli esikoislapsen vanhemmille jotka osallistuvat perhevalmennukseen. Pilotti kuvaa tässä yhteydessä uuden menetelmän kokeilua lapsiperheiden tueksi. Hanketyöntekijä Päivi Ojanen tutustutti minut tarkemmin hankkeen sisältöön ja siihen, mikä minun roolini tulisi hankkeessa olemaan.

Tutkimusaiheen ajankohtaisuus ja mielekkyys kiinnostivat minua. Tällä tavalla voidaan nostaa esiin mahdollinen tulevaisuuden palvelu perheille tarjottavasta ennaltaehkäisevästä tuesta. Sosiaalialan ja oman koulutukseni kannalta aihe on ajankohtaisuuden lisäksi erittäin merkittävä. Sosionomin (AMK) mahdollisuudet työtehtäviin lasten ja perheiden tukemisessa ovat moninaiset ja tämän prosessin aikana pääsin tutustumaan kehittämishankkeen kautta yhteen niistä. Koen olevani etuoikeutettu saadessani mahdollisuuden tutkia tätä aihetta, koska tätä ei ole aiemmin Tampereella tutkittu. Se asettaa myös haasteita tutkimuksen toteutuksen suunnittelulle sekä koko prosessille yleensä. Olen löytänyt tutkimustietoa synnytyksen jälkeisen perhevalmennuksen toteutuksesta valtakunnallisesti muun muassa Espoosta, Helsingistä ja Kainuusta joissa tämäntyyppinen palvelu on koettu ajankoh-

taiseksi ja tarpeelliseksi. Lisäksi Ruotsin Leksandissa on kehitetty toimiva perhekeskus- malli, josta monet suomalaisetkin neuvolassa, varhaiskasvatustyössä sekä järjestötyössä toimivat asiantuntijat ovat ottaneet mallia. Leksand-malli on saanut kiitosta toimintamallin kattavuuden ja suunnitelmallisuuden vuoksi. (Paavola 2004, 23.)

Ennen varsinaista teoriaosuutta kerron tutkimukseni taustoista. Teoriaosuudessa käsitelen synnytyksen jälkeistä perhevalmennusta sekä perhevalmennusta yleensä. Lisäksi aiheenani ovat vanhemmuus, äitiys ja isyys sekä parisuhde vanhemmuuden tukena. Pohdin mitä ovat nykyvanhemmuuden haasteet ja mitä äidiltä ja isältä odotetaan alati muuttuvassa yhteiskunnassa. Suomessa Väestöliitto on toteuttanut lukuisia tutkimuksia perheiden arjesta, joissa käsitellään ajankohtaisia perheisiin liittyviä yhteiskunnallisesti merkittäviä teemoja (Väestötutkimuslaitos 2013). Nämä tutkimukset ovat tukeneet omaa teoriapohjaani tässä työssä. Perhevalmennuksen sisältöön kuuluu yhtenä olennaisena tavoitteena varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen lapsen ja vanhemman välillä. Kiintymyssuhteen muodostuminen varhaisessa vuorovaikutuksessa on yksi olennainen tekijä lapsen kasvussa ja kehityksessä. Tuon kiintymyssuhteen ja hoivan merkitystä esille erityisesti pikkulapsiperheiden näkökulmasta. Teoriaosuuden lopuksi kerron Tampereen hyvinvointineuvolan toimintamallista ja perhevalmennuksesta.

Tutkimuksen suorittamisesta kertovassa luvussa tuon esiin perustellen käyttämäni menetelmät ja pohdin tutkimuksen eettisyyttä sekä lopuksi esittelen tutkimuksen lopputulokset ja johtopäätökset. Viimeiseksi pohdin vielä koko opinnäytetyöprosessia ja tutkimuksen etenemistä. Haluan opinnäytetyössäni tuoda kuuluviin sekä vanhempien, että asiantuntijoiden äänen vauvaperheryhmän toiminnasta. Toivon tutkimukseni edesauttavan ja tuovan uusia näkökulmia perhevalmennukseen osallistuville perheille sekä sen parissa työskenteleville asiantuntijoille.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa kerron Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hankkeesta ja sen tavoitteista. Hanke pilotoi toiminnallisen ryhmän, jota kutsuttiin nimellä vauva-perheryhmä-pilotti. Kappaleessa 2.2 kerron lyhyesti pilotista ja palaan aiheeseen tarkemmin vielä tutkimuksen suorittamisen yhteydessä luvussa 5. Tässä luvussa haluan painottaa hankkeen ja pilotoitun ryhmän yhteiskunnallisesti tärkeitä taustatekijöitä sekä kehittämisenäkökulmaa.

2.1 Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hanke

Tampereen kaupunki toteutti Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen-hankkeen aikavälillä 1.2.- 31.12.2012. Hanke oli neuvolatoiminnan, lapsiperheiden sosiaalityön sekä varhaiskasvatuksen yhteistyöhanke. Tavoitteena oli kuvata nykyistä palvelujärjestelmää ja kartoittaa järjestelmän kehittämiskohtia. Tätä kautta kehitettäisiin yhteinen toimintamalli palveluntuottajien eli varhaiskasvatuksen, neuvolatoiminnan sekä psykososiaalisen tuen välillä. Hanke oli suunnattu pääasiassa pikkulapsiperheille. Tavoitteena hankkeelle oli palveluohjauksellinen toimintaidea, joka sisältää esimerkiksi vertaistukiryhmiä, kaupungin itse tuottamia perheiden palveluja sekä kolmannen sektorin toimintaa lapsiperheille. Toiminta-alueiden ja yksiköiden yhteistyötä pidettiin tärkeässä roolissa. Tämän kehittämishankkeen tavoitteiden mukaisesti perheet tulisivat saamaan tarpeisiinsa mitoitettuja palveluita, jotka on otettu huomioon myös palveluntuottajan resursseissa. (Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hanke 2012, 2 - 4.)

Kehittämishankkeen taustalla ja lähtökohtina olivat Suomen hallitusohjelma sekä Sosiaali- ja Terveysministeriön "Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020" strategia, jossa määritellään muun muassa vanhemmuuden tukemisen tavoitteita. Muita lähtökoh-
tia olivat Tampereen kaupunkistrategia, lasten ja nuorten palvelustrategia sekä lastensuojelun tilastot. Hankkeen rahoittajana oli Tampereen kaupunki (Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hanke 2012, 2 - 7). Kuten pääministeri Kataisen hallitusohjelmassakin (2011, 62) todetaan, on tärkeää tukea lapsiperheitä en-

naltaehkäisevästi ja matalan kynnyksen palveluja tulee kehittää sekä lisätä perheiden hyvinvoinnin turvaamiseksi. Asiakasryhmän eli synnytyksen jälkeiseen perhevalmennukseen osallistuvat perheet ovat osa hankkeen arviointia. Tutkimukseni avulla kerätään tietoa heidän, sekä mukana olevien asiantuntijoiden kokemuksista pilottihankkeesta. Tutkimani toiminta muodostaa merkityksellisen osan hankkeen toiminnallisen osuuden arvioinnista. Lisäksi hanketyöntekijä Päivi Ojanen on koonnut Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hankkeen loppuraportin, jossa hän myös arvioi pilotin tavoitteiden toteutumista. Loppuraportti hankkeesta valmistui joulukuussa 2012.

2.2 Vauvaperheryhmä-pilotti osana Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hanketta

Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hankkeen yksi toiminnallisista muodoista on hyvinvointineuvoloiden pilottialueella järjestämä vauvaikäisten perheiden vertaistukiryhmä (Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hanke 2012, 5). Kohderyhmänä pilotissa ovat vanhemmat, jotka ovat saaneet ensimmäisen lapsensa. Tampereella ei ole tällä hetkellä tarjolla synnytyksen jälkeistä perhevalmennusta, vaan perhevalmennus on painottunut ennen lapsen syntymää olevaan ajankohtaan. Päävastuu on ollut neuvolalla. Yhteiskunnalliset muutokset, kuten pienten lasten kiireelliset sijoitukset ja huostaanotot sekä pikkulapsiperheiden ja lasta odottavien perheiden erot ovat Tampereella lisääntyneet. Nämä lastensuojelliset huolenaiheet sekä taloudellisten ja työvoimapoliittisten muutokset yhteiskunnassa perustelevat hankkeen olemassaoloa ja vauvaperheen vertaistukiryhmän pilotointia. (Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hanke 2012, 3.)

Vauvaperheryhmä-pilotti. Vauvaikäisten perheiden vertaistukiryhmää hankkeessa kutsuttiin nimellä vauvaperheryhmä-pilotti. Pilotin tarkoituksena oli tukea vanhemmuutta ja parisuhdetta muun muassa tietoa jakamalla ja keskustelemalla vauvan kehitysvaiheista ja muista sopivista aiheista. Tapaamisten sisällöt on suunnit-

teltu ja toteutettu Tampereen kaupungin sekä järjestöjen ammattilaisten ja vapaaehtoisten kanssa. (Ojanen 2012b.)

Tärkeää oli myös ottaa huomioon vanhempien oma asiantuntijuus pilottia suunniteltaessa. Perheet saivat mahdollisuuden osallistua prosessiin tuomalla esiin heille tärkeitä keskustelunaiheita. Vauvaperheryhmäpilotin yksi tarkoitus oli myös se, että perheet tapaisivat muita samassa tilanteessa olevia perheitä vertaistuen näkökulmasta. (Ojanen 2012b.) Opinnäytetyössäni käytän jatkossa sanaa pilotti kuvaamaan vauvaperheryhmä-pilottia tai ryhmätapaamisia.

3 VANHEMMUUDEN HAASTEET NYKYSUOMESSA

Tässä luvussa tarkastelen vanhemmuutta, miten se määritellään ja mitä se käytännössä merkitsee lapsen näkökulmasta. Sisällytin tekstiin myös vanhemmuuden roolikartan, joka on mielestäni hyvä työväline vanhemmuuden arviointiin ja pohdiskeluun erityisesti tutkittavan aiheen näkökulmasta. Nykyajan vanhemmalle asetetaan usein tiettyjä odotuksia, joita äidin ja isän roolissaan tulisi toteuttaa. Pohdin tekstissä äitiyttä ja isyyttä näiden odotusten näkökulmasta. Käsittelen isän ja äidin roolia muun muassa Väestöliiton julkaisemien tutkimusten ja artikkelien valossa. Väestöliiton tutkimuksissa noin sata eri leikki-ikäisen lapsen isää oli vastannut kysymyksiin liittyen vastuuseen ja isyyden kokemukseen. Kuusikymmentäkolme äitiä vastasi kokemuksistaan äitinä olemisen kielletyistä tunteista.

3.1 Vanhemmuuden ja perheen merkitys

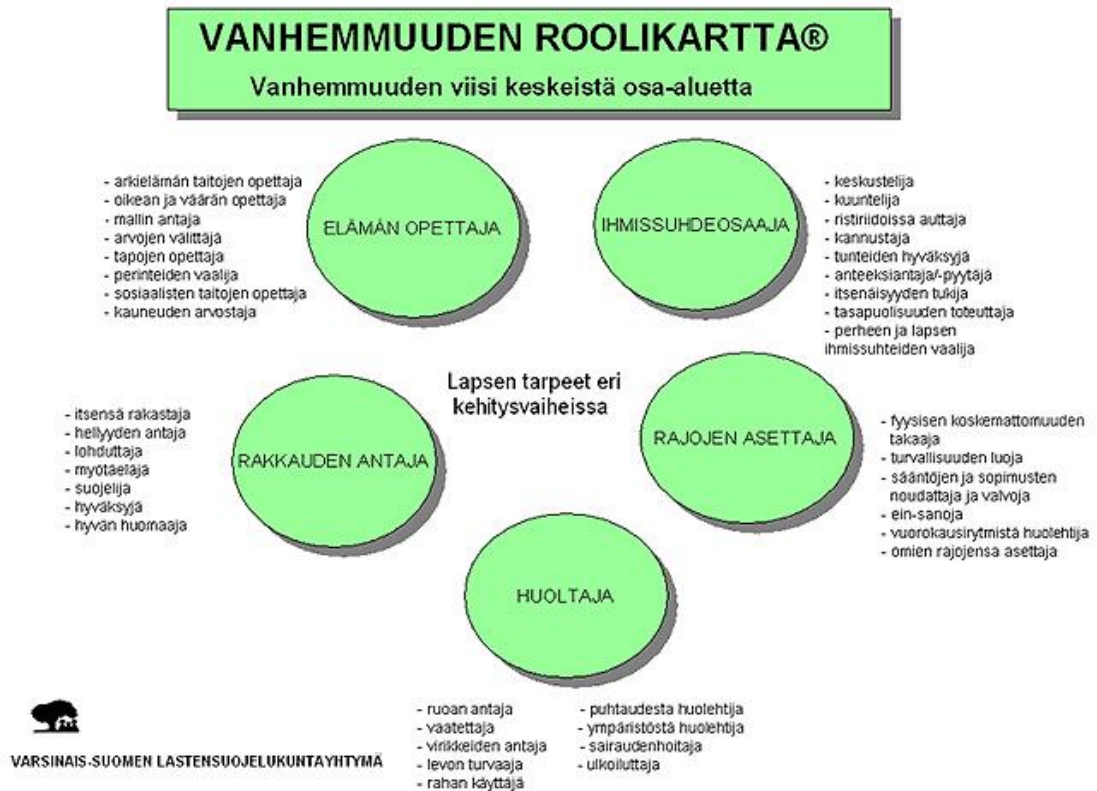
Lapsi tarvitsee kasvaakseen ja kehittyäkseen aikuista, joka pystyy vastaamaan hänen tarpeisiinsa ja tunteisiinsa. Vanhemmuus on lapsen ja aikuisen kohtaamista. Vanhemman avulla lapsi oppii kehittymään tunteensa ja tarpeensa tunnistavaksi persoonaksi. Jotta lapsi pystyy kasvamaan aikuiseksi, tarvitsee hän turvallista vanhemman läsnäoloa, turvallista vanhemmuutta. (Kristeri 1999, 14 - 15.) Hellsten (1999, 68) kuvaa vanhemmuutta palvelutehtävänä, jonka ensiarvoisuus tulisi oivaltaa.

Perhe on yhä suomalaisille tärkeä ja se merkitsee läheisyyttä, vastuuta muista ihmisistä sekä yhdessä olemista ja henkistä tukea. Perheillä on suuri yhteiskunnallinen merkitys, koska perheiden olemassaolo pitää yllä omalta osaltaan yhteiskuntaa ja sen jatkuvuutta. Suvun jatkaminen ja kasvatus jonka tuloksena on yksilön kasvaminen yhteiskunnan jäseneksi, ovat perheen suoriutumista yhteiskunnassa. Perhe voidaan nähdä sosiaalisena yhteisönä ja vuorovaikutuksen areenana, jossa opitaan omia rajoja ja tapoja toimia. Perhe on myös merkityksellinen omine kult-

tuuri- ja elämäntapoineen. Perheen sisällä annetaan sekä koetaan hoivaa, rakkautta ja turvallisuuden tunnetta. (Haapio, Koski, Koski & Paavilainen 2009, 35 - 37.)

Vanhemmuus on naiselle ja miehelle erinomainen tilaisuus oppia itsestään lisää ja kasvaa aikuisena. Tuleva rooli vanhempana herättää monia kysymyksiä ja ajatuksia omasta lapsuudesta. Tuleva vanhempi voi miettiä omaa elettyä elämää ja sitä, mikä on itselle tärkeää. Vauvan syntymä muuttaa konkreettisesti elämää. Omat harrastukset voivat jäädä taka-alalle ja yöunet ovat jatkossa katkonaisempia ja koko arkirutiini muuttuu uuden tulokkaan myötä. Toisaalta on mahdollisuus hoivaan ja rakastamiseen koko sydämensä pohjasta. Vanhempana voi iloita uusista asioista joita lapsi oppii, sekä seurata hänen kasvua ja kehitystä. Näistä kokemuksista vanhempi voi ammentaa voimaa vanhempana olemiseen. Lapsi voi syntyä monenlaiseen perheeseen, mutta olipa perheen koko ja muoto mikä tahansa, on tärkeintä että lapsi on rakastettu ja häntä hoivataan hänen tarpeidensa mukaisesti. Vauvaperheelle on myös tärkeää läheinen tukiverkosto, johon voi turvautua. Myös kunnan lapsiperheiden palvelut ovat mukana tukena ja turvana tarjoamalla ohjausta, neuvontaa ja palveluja. (Klen, Lindqvist, Manninen & Mäkinen 2007.)

Apuna vanhemmuuden selkeämpään hahmottamiseen on kehitetty Vanhemmuuden roolikartta, josta ensimmäinen versio julkaistiin vuonna 1999. Tämän jälkeen roolikarttaa on täydennetty eri näkökulmista peilaten. Vanhemmuuden roolikartan (KUVIO 1) avulla vanhempi voi itsearviointin avulla tarkastella vanhemmuuttaan. Taustalla oli ajatus selkeämmästä vanhemmuuden hahmottamisesta arkiajattelun tasolla. Vanhemman olisi roolikartan avulla helpompi havaita oman toimintansa muutostarpeita lapsen kehityksen näkökulmasta sekä auttaa tunnistamaan omat vahvuutensa kasvattajana. Vanhemmuuden roolit kypsyvät ajan myötä vanhemman roolissa olemalla. Roolikartassa on viisi pääroolia: elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja, rajojen asettaja, huoltaja ja rakkauden antaja. Näitä kutsutaan motivaatorooleiksi ja jokaisen motivaatoroolin vieressä on kuvattu tavoiteroolit. Tärkeintä roolikartan soveltamisessa on se, että se auttaa pohtimaan mitä lapsi tarvitsee myönteisen kehityksensä ja hyvinvointinsa tueksi. Vanhemmuuden roolikartta on myös hyvä apuväline ammattilaisten kesken käytettäväksi esimerkiksi lastensuojelun tai varhaiskasvatuksen parissa, jossa työntekijät osallistuvat aktiivisesti lapsen kasvatukseen ja hoitoon. (Ylitalo 2011, 8 - 9, 10, 19 - 22.)

Kuvio 1. Vanhemmuuden roolikartta (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2008)

Vanhempi voi esimerkiksi tutkia pääroolien painottumista omassa toiminnassaan tai hän voi pohtia, että miten roolit ovat kehittyneet. Tietyt roolit voivat näyttäytyä kasvatuksessa enemmän kuin toiset. Tähän vaikuttaa usein lapsen ikä tai elämäntilanne yleensä. Vanhempi voi kuvata pääroolit oman kokemuksensa mukaan vaikkapa piirtämällä nämä roolit eri kokoisina. Roolien kehittymistä tarkasteltaessa voidaan miettiä, mitkä roolit ovat sopivasti kehittyneet, ylikehittyneet ja alikehittyneet tai puuttuvat kenties kokonaan. Roolikartta kannustaa myös yleisesti pohtimaan ja arvioimaan esimerkiksi roolien jakautumista vanhempien kesken, parisuhteen merkitystä, sekä vanhemman ja lapsen persoonallisuuden sekä temperamenttisuuden vaikutusta vanhempina toimimiseen. Itsearviointiin taustalla tulee huomioida, että ei ole olemassa yleistä vanhemmuutta. Vanhemmuus toteutuu vuorovaikutuksessa ja suhteessa lapseen. Se on aina yksilöllinen kokemus. (Ylitalo 2011, 17 - 19.)

3.1.1 Äiti vanhempana

Odotukset ja mielikuvat täyttävät äidin ajatukset ensimmäisen lapsen syntyessä. Tilanne on ennen kokematon ja äideillä voi olla tiettyjä mielikuvia ja odotuksia siitä, miten ensimmäisen lapsen syntymä tulisi kokea ja tuntea. (Janhunen & Salonheimo 2008, 31.) Erilaisten suositusten täyttäminen voi viedä äitiydestä ilon ja äitiydestä voi tulla suoritus muiden joukossa. Ohjeita oman lapsen kasvatukseen tulee joka suunnasta. Maaret Kallio (2012) tiivistää hyvin nykypäivän äitinä olemisen odotuksia ja ihanteita, joka usein johtaa siihen, että äiti pyrkii olemaan hyvä äiti ulkopuolisten silmissä ja unohtaa oman hyvinvointinsa.

"Rintamaidosta, pitkästä pinnasta, kotona olemisesta, luomusoseesta, muffinintuoksusta, lähiruuasta, kestovaipoista, siististä kodista, virikkeistä, pottakakasta, muskarireissuista, raskausarvista, valvotuista öistä? Niistäkö on hyvät äidit tehty?" (Kallio 2012)

Kallio (2012) muistuttaa artikkelissaan, että hyvinvoivaa lasta ei ole ilman hyvinvoivaa äitiä. Äitinä oleminen ei ole pelkkää suorittamista vaan myös vain olemista. Keskeisimmät tulokset Väestöliiton toteuttamasta tutkimuksesta (Janhunen 2008, 10) äitiyden kielletyistä tunteista kertovat sen, että äidit jaottelevat tunteidensa merkityksen lapsen näkökulmasta. Tämä näkyy syyllisyytenä esimerkiksi raivon tunteesta omaa lasta kohtaan. Lisäksi äidit kokevat yksinäisyyden erityisesti yksin vastuussa olemisen tuntemuksina. Tämä tulos tuli esille parisuhteessa elävien äitien keskuudessa. Kolmannes äideistä koki myös että Suomessa yleisesti kattava neuvolajärjestelmä ei ollut tavoittanut ruohonjuuritasolla heidän avuntarpeitaan. (Janhunen, 2008, 10 -11.) Myös Turun lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksen Hyvän kasvun avaimet -hankkeen toteuttaman tutkimuksen mukaan neuvolajärjestelmää ja erityisesti neuvolan kotikäyntejä toivotaan kehitettävän. Äidit ovat hankkeen tutkimuksen mukaan pääasiassa hyvinvoivia raskauden aikana ja lapsen syntymän jälkeen. Parisuhdetyytymättömyyttä, yksinäisyyttä, ahdistuneisuutta sekä masennusta kokivat kuitenkin 15- 20 prosenttia äideistä sekä isistä. (Lagström, 2011.)

3.1.2 Isä vanhempana

Mitä oikeanlainen isyys on? Tätä miettivät varmasti useat miehet isäksi tullessaan. Isän roolia mietitään oman isäsuhteen ja omien koettujen valmiuksien kautta. (Oulasmaa & Salonheimo 2009, 21.) Isyydellä on aina ollut vahva biologinen ja sitä kautta juridinen merkitys. Perheessä ei välttämättä enää tänä päivänä ole perinteistä ydinperhe -isää koska perhemuodot ovat muuttuneet avo- ja avioerojen myötä. Isäksi tulevalla ei välttämättä ole kokemusta omasta biologisesta isästä. (Huttunen, 2001, 51 - 57.)

Erilaiset isyyden stereotyypit luovat tietynlaisia ajatuksia ja odotuksia siitä, millaisia nykypäivän isien tulisi olla. (Oulasmaa & Salonheimo 2009, 21). Väestöliiton perhebarometrissa vuodelta 2006, sekä teoksessa Isyyden kielletyt tunteet, on tutkittu isyyden kokemuksia esikoislasten isien näkemysten ja kokemusten mukaan. Perhebarometrissa kysymykset koskivat isien kokemuksia omasta roolistaan ja tulosten mukaan lähes 90 % isistä on sitä mieltä että isät hoitavat lastaan paljon jo vauvana. Isän rooli perheen elättäjänä sai kannatusta vajaan kolmannen vastaajan kohdalla. (Paajanen 2006, 46.) Myös Oulasmaa & Salonheimo (2009, 21-22) teoksessaan pohtivat näitä stereotyyppisiä ja kulttuurillisia käsityksiä isyydestä. He toteavatkin että jo vuoden 2006 perhebarometrissa oli huomattavissa perinteisen stereotypian kyseenalaistaminen. Lapsiperheiden isiltä odotetaan nykypäivänä paljon. Perinteisesti isät ovat olleet päivän töissä ja painotus on ollut perheen elättämisessä. Nykyään isiltä vaaditaan sekä aikaa, että taloudellista turvaa. Isät tasapainoilevat työn ja perhe- elämän välillä. Myös elintasosta ollaan joissain vastauksissa valmiita tinkimään, jos kotona oloon jäisi siten enemmän aikaa. (Oulasmaa & Salonheimo 2009 23 - 24.)

Suominen (2012) ottaa kantaa mielipidekirjoituksessaan perhevalmennuksen sisältöön ja toivoo epätasa-arvoon puuttumista kunnissa. Hän toivoo perhevalmennuksen sisältöihin enemmän isiä koskevaa tietoa ja ihmettelee, mitä tarjottavaa perhevalmennuksella on isälle tällä hetkellä: "*Olkoon aiheena sitten lapsi autossa, turvalaitteet, kodin turvallisuus, isän oikeudet tai mikä tahansa aihe, joka edes liip-paisi meitä isiä läheltä!*"

3.2 Parisuhde ja vanhemmuus

Parisuhde muuttuu olennaisella tavalla ensimmäisen lapsen syntymän jälkeen. Lapsen tarpeet nousevat ensisijalle ja parisuhteessa etsitään uusia toteuttamismuotoja. Samalla mietitään näiden toteuttamismuotojen vaikutusta vanhemmuuteen. Parisuhteeseen vaikuttavia kriisejä lapsen syntymän lisäksi voivat olla esimerkiksi muutot, lasten kasvun ja kehityksen muutokset, sekä työpaikan vaihdokset ja työttömyys. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 89.) Näihin edellä mainittuihin seikkoihin verraten voidaan nähdä yhteneväisyyksiä Miettisen ja Rotkirchin (2012, 127 - 128) katsaukseen lapsiperheiden ajankäytöstä 2000-luvulla. Väestöliiton toteuttaman perhebarometrin katsauksen mukaan esimerkiksi pitkien työpäivien ja vuorotyön lisääntyminen lapsiperheissä on lisääntynyt 2000-luvulta lähtien. Äidit tekevät edelleen töitä viikonloppuisin, mutta isien viikonlopputyö on vähentynyt. Pienten lasten vanhemmat kokevat olevansa myös muita kiireisempiä suunnilleen siihen saakka, kun lapsi saavuttaa kouluiän. Omat haasteet Järvisen ym. (2007, 89) mukaan parisuhteelle tuovat mustasukkaisuus, päihdeongelmat ja parisuhdeväkivalta.

On haastavaa sovittaa yhteen parisuhde sekä vanhemmuus. Isän ja äidin roolit, sekä vanhempana että puolisona toimivat samanaikaisesti ja nämä roolit ovat keskenään vuorovaikutuksessa. Hyvin toimiva parisuhde tukee onnistumista hyvästä vanhemmuudesta ja päinvastoin. Nämä kaksi voivat myös toimia erikseen, esimerkiksi hyvää vanhemmuutta voi olla myös ilman parisuhdetta. Tärkeintä on, että lapset saavat olla lapsia ja aikuiset aikuisia. Toimivan perheen rakenne voi vaihdella. (Järvinen ym. 2007, 90.)

Parisuhteen ja tätä kautta koko perheen tukemista tulee myös tarkastella yhteiskuntapoliittisesta näkökulmasta. Huttunen (2001, 198 - 199) kaipaavat muutosta perhepoliittisiin tukitoimiin, jotka tällä hetkellä eivät pidä äitiä ja isää tasavertaisena vanhempana. Taloudellinen tilanne ajaa perheet usein siihen tilanteeseen, että äiti jää kotiin hoitamaan lapsia ja isä turvaa taloudellisen vakauden. Terhi Sihvo julkaisussaan (2002) kokee myös työnteon ja parisuhteen tutkimisen tärkeänä, sillä nykypäivän ongelmat perheen yhteensovittamisessa asettavat yhä suurempia vaati-

muksia myös parisuhteelle. Kuormitusta perheelle ja parisuhteelle varmuudella kertyy työttömyyden ja taloudellisen stressin myötä.

3.3 Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen ja hoivan merkitys

Pilotin toiminnan tavoitteena on tukea vanhemmuutta ja ryhmätapaamisten toiminnalliset osuudet erityisesti painottuvat vuorovaikutussuhteen vahvistamiseen lapsen ja vanhemman välillä (LIITE 3). Kiintymystä kuvataan tunnesiteenä joka muodostuu lapsen ja sen aikuisen välille, jonka lapsi kokee turvallisimpana. Erityisesti silloin kun lapsi kokee uhkaa tai on hädissään tai peloissaan, hän turvautuu kaikkein luotettavimpana pitämäänsä aikuiseen. (Rusanen 2011, 27.)

Bowlby (1997, 208 - 209) kirjoittaa siitä, kuinka alle yksivuotiaan vauvan ja hänen äitinsä suhde voidaan määritellä kasvavassa kiintymyssuhteessa. Vauva tarkastelee maailmaa äitinsä kautta (mother base) kahden eri kriteerin kautta; itkun ja seuraamisen silloin kun äiti poistuu tilanteesta ja tervehtimisen sekä lähestymisen kautta, kun äiti palaa. Näistä voidaan myöhemmin osoittaa erilaiset tavat, joilla kiintynyt lapsi reagoi äitiin hänen ollessa paikalla, sekä poissaolon aikana. Bowlby on myös sitä mieltä, että mikään muu käyttäytyminen ei ole seurausta niin vahvasta tunteesta, kuin kiintymykseen liittyvä käyttäytyminen. Hän perustelee tuloksensa riippuvuussuhteeseen ja korostaa vauvan vahvoja tunteita kiintymyksen kohdetta kohtaan.

Hautamäki (2003, 19 - 24) pohtii kiintymyssuhdetta myös Bowlbyn kiintymyssuhdeteorian kautta. Lapsen eloonjäämisen edellytyksenä ja takeena on erityisesti aikuisen antama hoiva. Avuttomana syntyvän ihmislapsen eloonjääminen ja sosiaalisaatio vaativat pitkäaikaista kiinnittymistä ja kiintymistä hoitajaansa. Syntynyt kiintymyssuhde on sisäinen säätelyjärjestelmä, jolloin lapsi pitää yllä riittävää kokemusta toisen tarvittavasta läheisyydestä uhan edessä. Lapsi myös vertailee informaatiota esimerkiksi äidin sijainnista suhteessa tavoitteeseen. Näin lapsi joko jatkaa ympäristönsä tutkimista tai keskittyy hoivasuhteensa varmistamiseen. Teoria kiintymyssuhteesta on myös tapa varmistaa turvallisuutta. Jos lapsi kokee olonsa

turvalliseksi, häneltä löytyy halua tutustua ympäristöön. Hoiva alkaa vauvan syntyessä ja se koetaan voimallisena vaikka lapsi aikuistuu ja muuttaa kotoa pois (Sihvola 2006, 103).

Kiintymyssuhteen tärkeyttä käsittelee myös Becker- Weidman (2008, 42 - 43) artikkelissaan. Lapsi tarvitsee lähelleen hoivaajan jotta hän selviäisi hengissä. Ihminen on huomattavan avuton syntyessään, hän ei pysty muiden nisäkkäiden tavoin esimerkiksi kävelemään tai hankkimaan ravintoa itsenäisesti. Kiintymyssuhteen tärkeys näkyy lapsen monipuolisessa kehityksessä. Esimerkiksi lapsen älyllinen potentiaali ja looginen ajattelukyky pääsevät kehittymään turvallisen kiintymyssuhteen kautta, kun taas turvattomassa kiintymyssuhteessa lapsi oppii työmallin, jossa hänen ponnisteluillaan ei ole mitään merkitystä. Kaltoin kohtelevassa ympäristössä varttuvien lasten tarpeisiin ei vastata, vaan niitä huomioidaan vain marginaalisesti. Tämä luo lapselle kaoottisen kasvu ympäristön, joka ei ole lainkaan virittävyyttä heidän kasvu ympäristölleen sopivaksi. Turvallisen kiintymyssuhteen merkitys tulee esille myös lapsen syy- seuraussuhteiden ajattelussa. Lapsella on myös oma suhde ympäristöönsä, josta hän saa vastakaikua muun muassa uusien ihmissuhteiden muodostumisen mahdollisuutena. Tunnetilat kuten pelko, stressi, ahdistus ja pettymys ovat asioita joita lapsi pystyy käsittelemään ilman, että se veisi lapsen pois toltaan. (Becker- Weidman 2008, 43.)

Hoivaa käsitteenä voidaan Sihvolan (2006, 103 - 107) mukaan kuvata esimerkiksi huolenpidolla, suojalla ja turvalla jota vanhempi lapselleen antaa. Vanhemmat kokevat sen yleensä vaistomaisesti ja luonnollisesti oman lapsensa kohdalla. Pikku-lapsiperheessä kiintymyssuhteen muodostumisen yhtenä uhkana voidaan nähdä hoivan puute lasta kohtaan. Hoivanantomalli voi puuttua vanhemmalta täysin, se ei ole enää itsestään selvää uusille vanhemmille. Materiaalisen vaurauden lisääntyminen, perherakenteiden muutokset sekä nykyajan loppumaton tiedontulva ovat omalta osaltaan heikentämässä vanhemman oman intuition toteuttamista kasvatustehtävässä. Kasvatustapoja vertaillaan jo siinä määrin, ettei uskota enää omiin luonnollisiin kykyihin lasten kasvatuksessa. Sihvola pohtii myös lapsen kasvatuksessa esille tulevia suorituspaineita vertailua sekä sitä, että tämän päivän tiedon-saantimahdollisuus on tehnyt lapsen kasvattamisesta liian monimutkaista. Ymmärrys lapsen kasvatuksesta katoaa tietotulvaan.

4 PERHEVALMENNUS

Tässä luvussa kerron perhevalmennuksesta käsitteenä ja palvelun kehittymisestä nykypäivän tarpeisiin. Olen sisällyttänyt tähän lukuun aikaisempia kokemuksia perhevalmennuksista ja perhekeskumalleista, joissa myös synnytyksen jälkeinen perhevalmennus on ollut vahvasti mukana. Käsittelen myös hyvinvointineuvolan toimintaa sekä perhevalmennusta Tampereella

4.1 Mitä on perhevalmennus ?

Perhevalmennus Suomessa on arvostettu ja vakiintunut neuvolatyön ja synnytys-sairaalan työmuoto. Kohderyhmänä ovat lasta odottavat ja synnytykseen valmentautuvat, sekä lasta kasvattavat perheet. Ohjaus ja valmennus jatkuvat siihen saakka, kun lapsi on vuoden ikäinen. Vaikka ohjauksen tarve ei pääty silloin, sopii valmennus- nimitys parhaiten vanhemmuuden varhaisimpaan vaiheeseen. Perhevalmennuksen tapaamiskerrat painottuvat loppuraskauteen tai osittain alkuraskauteen ja osittain loppuraskauteen. Keskimäärin tapaamiskeroja on 4 - 6 raskauden aikana. (Haapio, Koski, Koski & Paavilainen 2009, 9.)

Perhevalmennus on ollut osana äitiyshuollon palveluja jo 1940- luvulta lähtien. Sen sisältö ja toteutus ovat muuttuneet vuosien myötä tulleiden vaatimusten mukana. 1940-luvulla äitiysvoimistelukurssit tulivat osaksi äitiysneuvolatoimintaan tavoitteenaan valmistaa naiset kestämään ruumiilliset rasitukset, joita synnytys aiheutti. 1950- 1960- lukujen taitteessa äitiysvoimistelu muuttui äitiysvalmennukseksi, jolloin äitiä alettiin valmentaa vauvan vastaanottamiseen. Äitiysvalmennus laajeni vuosien myötä koko maahan. Toiminta koettiin niin tärkeäksi että äitiysneuvolan kättilöt järjestivät valmennusta myös silloin, kun valmennus yritettiin lopettaa kunnan päättäjiä toimesta. Suuntaukset ja ideat suomalaisessa perhevalmennuksessa ovat seurausta kansainvälisistä trendeistä, joiden aiheina olivat muun muassa synnytyksen näkeminen luonnollisena asiana ja tätä kautta tulevien äitien pelon hälventäminen. (Haapio ym. 2009, 184 - 185).

Isät tulivat mukaan synnytysvalmennukseen 1980- luvulla ja osaksi siitä syystä lähti kehitys kohti kokonaisvaltaisempaa perhevalmennusta. Valmennus haluttiin toteuttaa vanhempien tarpeiden mukaan kokonaisvaltaisesti ja synnytysvalmennus oli yksi osa sitä. Näiden tavoitteiden pohjalta perhevalmennusta tänäkin päivänä toteutetaan. (Haapio ym. 2009, 187.)

Neuvoloiden henkilöstö vastaa perhevalmennuksen toteutuksesta ja päävastuun ottaa yleensä vastaava terveydenhoitaja tai kätilö. Toteutuksessa on usein monitahoinen ammattilaisverkosto, joka koostuu muun muassa perhetyöntekijöistä, fysioterapeuteista, Kelan edustajista, psykologeista ja hammashoitajista. Lääkäri tai sosiaalityöntekijä eivät yleensä osallistu perhevalmennukseen. Myös muita tahoja kuten seurakunnan työntekijöitä, ravitsemusterapeutteja, lastenvalvojia sekä seksuaali- ja perheterapeutteja voidaan hyödyntää perhevalmennuksen toteutuksessa. Perhevalmennukseen kuuluu osana myös synnytysvalmennus. Monet kunnat eivät järjestä synnytyksen jälkeistä perhevalmennusta, vaan palvelu painottuu raskauden ajalle. Tämä on kuitenkin ristiriidassa tarpeiden kanssa. Tarve tuelle synnytyksen jälkeen on varsin suuri. (Haapio ym. 2009, 9.)

4.2 Muita perhevalmennus- ja perhekeskumalleja

Suomessa on viime vuosina vastattu perhevalmennuksen tarpeisiin toteuttamalla synnytyksen jälkeisiä perhevalmennuksia muun muassa Espoossa, Helsingissä ja Kainuussa. Seuraavissa kappaleissa käsittelen lyhyesti näiden kolmen kaupungin toteuttaman perhevalmennuksen lisäksi Ruotsin Leksand perhekeskus- mallia. Tämä perheiden ennaltaehkäisevään tukeen liittyvä toiminta on vakiintunut ja tuttu Ruotsissa valtakunnallisestikin (Paavola 2004, 9).

Kumppanuushanke. Espoossa vuosina 2003- 2005 Diakonia Ammattikorkeakoulu yhdessä Espoon kaupungin kanssa toteuttivat perhevalmennusohjelman, jossa perhevalmennus jakautui sekä ajalle ennen synnytystä ja synnytyksen jälkeen "6+6 mallin" mukaan. Vanhemmat kokoontuivat kuusi kertaa ennen synnytystä noin kahden viikon välein ja synnytyksen jälkeen kuusi kertaa noin kahden

kuukauden välein lapsen ensimmäisen ikävuoden aikana. Painopisteet valmennusohjelmassa olivat, varhaisten kiintymyssuhteiden korostaminen, synnytys, pienen vauvan hoitaminen sekä perheen sisäiset vuorovaikutussuhteet ja parisuhdeasiat. (Pietilä- Hella & Viinikka 2006, 16 - 17.)

LAPASET-perheverkostohanke. Helsingissä sosiaaliviraston ja terveyskeskuksen yhteinen LAPASET-perheverkostohanke on vuodesta 2006 pyrkinyt kehittämään perhevalmennusta ja lapsiperheiden palveluja Helsingissä. LAPASET-perheverkoston projektitiimi on tuottanut perhevalmennuksen käsikirjan, jossa on kuvattu vuosien 2006- 2007 toteutettuja pilottihankkeita ja niiden arviointien perusteella kehitetty perhevalmennusmalli sekä sen rakenne ja sisältö. Ydinajatuksat perhevalmennuksen käsikirjassa ryhmämuotoisen perhevalmennuksen pohjalta olivat; toimiva vuorovaikutus sekä kunnioittava ja arvostava kohtaaminen, vertaistuen mahdollistava ajatusten ja kokemusten vaihto, verkostoituminen, puheeksi ottaminen ja tiedon ja taidon herättely (Perhevalmennuksen käsikirja 2007, 1 - 2.)

Perhekeskukset Kainuuseen -hanke. Kainuussa kehitettiin maakunnan tasolla sekä paikallistasolla lapsiperhetoimijoiden, seurakuntien ja perhejärjestöjen yhteistyötä. Hankkeen aikana toteutettiin muun muassa perhevalmennusohjelma, joka sisälsi yksitoista tapaamista raskausajan ja lapsen 1- vuotispäivän välillä. Toiminta oli osa ikävaiheittain jäsenettyä vanhempainkoulu- / ryhmätoimintaa, jossa parisuhdetta ja vanhemmuutta tuettiin vertaistoiminnan avulla. Isien osallisuuteen haluttiin kiinnittää erityishuomiota. Ylisektorinen tiimijohtamisen malli lapsiperhetoimijoiden välillä oli yksi hankkeen aikana vakiintuneista toimintamuodoista. (Perhekeskukset Kainuuseen- hanke. Loppuraportti 2008).

Leksand-malli. Ruotsissa perheiden ennaltaehkäisevä tukeminen on viime vuosina vakiintunut ja sillä on vahva valtakunnallinen tuki. Hallinnonalojen yhteistoiminta eri kunnissa on erilaista, mutta yleensä perustan muodostaa avoin päiväkotitoiminta. Tämän palvelun alla toimii niin neuvola kuin sosiaalitoimikin. Yhteistoimintaa kutsutaan nimillä familjecentrum, familjecentraler tai familjens hus. Taustalla on Leksand-malli, joka on saanut nimensä kunnan mukaan, jossa työntekijöiden ja vanhempien yhteistoiminta on saatu esimerkillisesti yhdistettyä yhteiseksi voimavaraksi lapsiperheiden hyväksi. Leksandissa on kehitetty toimiva perhekeskusmalli,

jota voi kuvailla tulokselliseksi ja pitkäjänteiseksi kehittämistyöksi. (Paavola 2004, 8 - 9.) Jälkeenpäin tehtyjen kyselyjen mukaan esimerkiksi avioerot olivat vähentyneet ryhmiin osallistuvilla ja erot olivat erityisen selviä koko maan avioerotilastoihin verrattuna (Paavola 2004, 22 - 23).

Perhekeskustoiminta on käynnistynyt Leksandissa vuonna 2006 Thomas Johanssonin ja Ingegerd Jonsin toimesta. Toiminta alkoi synnytysvalmennuksesta ja on kehittynyt vuosien myötä moniammatilliseksi yhteistyöksi. Taustalla toiminnan kehittämiseksi olivat muun muassa valtakunnallisesti lisääntyneet avioerot ja siitä johtuvat lapsen riittämättömät suhteet toiseen vanhempaan. Vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen on perhekeskustoiminnan keskiössä. Ryhmätapaamisia järjestetään kättilöiden ja neuvolan terveydenhoitajien toimesta monien yhteistyökumppaneiden avulla lapsen yksivuotissyntymäpäivään saakka yhteensä kahdeksantoista kertaa. Tämän jälkeen ryhmätoimintaa voi vanhempien toiveesta myös jatkaa. Tällöin vetovastuun ottaa muun muassa avoin päiväkotitoiminta. Leksand-malli tarjoaa tukiryhmän myös lapsensa menettäneille (Paavola 2004, 8 - 9, 20.)

4.3 Hyvinvointineuvolan toiminta ja perhevalmennus Tampereella

Tampereen ensimmäinen hyvinvointineuvola Linnainmaalla aloitti toimintansa vuonna 2003. Lähes kaikki äitiys- ja lastenneuvoloista Tampereella kuuluu tällä hetkellä hyvinvointineuvolan tiimiin. Tampereella toimii 2000-luvun alkupuolella yhdistetty äitiys- ja lastenneuvola jota toteutetaan hyvinvointineuvolan toimintamallin mukaisesti. Yhdistämisellä on pystytty parantamaan varhaisen vuorovaikutuksen tukemista sekä yhteistyön jatkuvuutta. (Hietanen, 2012.) Moniammatilliseen tiimiin kuuluu neuvolan terveydenhoitaja, lääkäri, neuvolapsykologi, perhetyöntekijä ja sosiaalityöntekijä sekä perheneuvolan ja päivähoidon edustaja (Tervetuloa hyvinvointineuvolaan, 2012). Hyvinvointineuvolan tärkein työmuoto on konsultatiivinen moniammatillisen tiimin tuki lapsen ja perheen arjessa. Perheen tilanteeseen pyritään tarjoamaan tukea mahdollisimman varhain ennaltaehkäisevällä työotteella. (Hietanen, 2012.) Suurin osa Tampereen lapsiperheistä saa riittävän tuen perinteisistä terveydenhoitajan ja lääkärin palveluista. Hyvinvointineuvolan tiimin tuki

on tarpeen silloin, kun perheen omat voimavarat eivät riitä ongelmien ratkaisuun tai perhe tarvitsee tukea tilanteessaan. Perheen tilannetta kartoitetaan neuvolassa kyselylomakkeen avulla, jonka perheet ovat saaneet kotiin etukäteen täytettäväksi. Työvälineinä perheen tarpeen mukaan ovat myös esimerkiksi kotikäynnit, perhevalmennus, vertaisryhmätoiminnot sekä ryhmäneuvolakäynnit. (Tervetuloa hyvinvointineuvolaan, 2012.)

Perhevalmennus Tampereella on perusrungoltaan samanlainen valtakunnallisesti tarkastellessa, ainoastaan ulkopuolisten toimijoiden, kuten seurakunnan ja järjestön edustajien määrä vaihtelee. Perhevalmennusta järjestetään neljässä eri ryhmässä nonstop-tyyppisesti eli jatkuvasti vuoden ympäri, ennaltaehkäisevällä työotteella. Palvelua tarjotaan kaikille Tamperelaisille ensisynnyttäjille, se on lakisääteistä toimintaa ja osa neuvolan perustyötä. Perhevalmennuksen toiminnassa on mukana terveydenhoitajien lisäksi Tampereen Yliopistollinen keskussairaala, Mannerheimin lastensuojeluliitto sekä seurakunta. Perhevalmennus on samanlainen kaikille osallistujille ja aiheet käsittelevät vanhemmuutta ja parisuhdetta sekä lapsen perushoitoon ja imetykseen liittyviä asioita. Nykypäivän perhevalmennuksessa isyyden merkitys ja parisuhteen tukeminen ovat aiheina nousseet erityisesti esille. Myös kolmannen sektorin tarjoamat palvelut nähdään tärkeänä kunnan omia resursseja täydentävänä vaihtoehtona. (Hietanen, 2012.)

Neuvolatoiminnan koordinaattori Pia Hietasen (2012) mukaan perhevalmennus nykyisessä muodossaan on varmasti hyödyksi odottaville perheille, mutta valmennus kaipaisi lisää resursseja osallistumiseen muilta yhteistyötoimijoilta. Perhevalmennuksessa on vähemmän resursseja ja tähän Hietanen toivoisi muutosta tulevaisuudessa. Vauvaperheryhmäpilotti on hänen mielestään hyvä palvelun muoto perinteisen perhevalmennuksen tueksi. Hietasen mukaan nyt haetaan uutta perhevalmennuksen mallia perinteisen avuksi. Kun terveydenhuollon osuus perhevalmennuksessa pienenee synnytyksen jälkeen, muiden toimijoiden kuten järjestötoiminnan tarve lisääntyy.

5 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

Opinnäytetyön tavoitteena oli laadullisin tutkimusmenetelmin tutkia synnytyksen jälkeisen perhevalmennuksen tarpeellisuutta ja sen tuomia kokemuksia Vauvaperheryhmä-pilotin muodossa Tampereella. Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hanke oli pilotoinut toiminnallisen ryhmän, jossa esikoislapsen saaneet perheet ovat saaneet mahdollisuuden osallistua synnytyksen jälkeiseen perhevalmennukseen. Tutkin kokemuksia synnytyksen jälkeisestä perhevalmennuksesta sekä perheiden että asiantuntijoiden eli ryhmien järjestäjien näkökulmasta. Koska synnytyksen jälkeinen perhevalmennus toteutetaan pilottina, on molempien näkökulmien tarkastelu merkityksellinen. Ryhmätoiminnan pilotointi luo palvelun arvioinnille erityisen arvon, koska vanhemmat palvelun käyttäjinä ovat suuressa roolissa jatkuvuuden kannalta. Tehtäväni oli alunperin haastatella vain vanhempia, mutta haasteeksi muodostui haastattelujen riittävä määrä, koska toiseen pilottiryhmään ei tullut tavoitellusti perheitä. Päätin, että otan haastatteluihin mukaan myös asiantuntijat ja teen tästä kokonaisuudesta johtopäätökset tutkimuskysymyksiin vastaten.

Haastattelun muotona oli teemahaastattelu. Muodostin vanhemmille tarkoitetun haastattelurungon kolmen eri teeman kautta; ryhmästä saatu tuki vanhemmuuteen, ryhmätilanteissa käsitellyt asiat ja käytännön järjestelyt (LIITE 4). Asiantuntijoille teemat haastattelussa olivat samat, mutta kysymyksiä oli vähemmän (LIITE 5). Seuraavissa kappaleissa kerron tarkemmin tutkimukseni kohderyhmästä sekä perustelen tarkemmin valitsemaani tutkimusmenetelmää ja aineiston analysointia.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälaisia kokemuksia perheillä on pilotin ryhmätoiminnasta?

- 1.1 Minkälaista palvelua perheet ovat saaneet ja miten he ovat kokeneet saamansa palvelun pilotissa?

1.2 Miten perheet ovat kokeneet osallistumismahdollisuutensa ryhmätoiminnassa?

1.3 Miten perheet ovat kokeneet pilotin käytännön järjestelyt?

2. Miten asiantuntijat ovat kokeneet pilotin toiminnan?

2.1 Minkälaista palvelua ja tukea perheet ovat pilotin kautta saaneet asiantuntijoiden mielestä?

2.2 Miten asiantuntijat ovat kokeneet oman osallistumismahdollisuutensa ryhmätoiminnassa?

2.3 Mitä mieltä asiantuntijat ovat pilotin käytännön järjestelyistä?

5.1 Tutkimuksen kohderyhmä

5.1.1 Taustatietoa

Tampereella syntyy vuosittain noin 2500 lasta. Asiakkuuksia lastenneuvolassa on noin 15 000 (Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hanke 2012, 3). Väestösuunnitetta tarkastellessa alle kouluikäisten määrä tulee tulevaisuudessa noustamaan muun muassa sen vuoksi, että syntyvyys on kasvanut ja lapsiperheiden muutto naapurikuntiin on vähentynyt (Salminen 2012, 5). Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen hankkeen yksi lähtökohdistista oli huomioida pikkulapsiperheiden konkreettinen avun ja tuen tarve (Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hanke 2012, 3). Nämä huolenaiheet tulivat esille jo aiemmin toteutetussa Pilke -hankkeessa vuonna 2011, jossa Tampereen kaupunki yhdessä Muotialan asuin- ja toimintakeskus ry:n kanssa toteuttivat kotikäyntityötä. Apua tarjottiin esi-

merkiksi varhaista vuorovaikutusta tukemalla odottaville - sekä pikkulapsiperheille (Pilke -hanke 2011, 3).

Viime vuosina lastensuojelun asiakasmäärät ovat lisääntyneet valtakunnallisesti. Erityisesti kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä sekä avohuollon tukitoimenpiteitä saavien lasten ja perheiden määrä tekee lastensuojelun tilanteesta huolestuttavan. (Lastensuojelu 2011,1; Heinonen, Väisänen & Hipp 2012, 1) Heino (2007, 1) on tutkimuksessaan etsinyt syitä ja taustoja lastensuojelun asiakkuuksille. Perheiden lapset tulevat usein köyhistä oloista. Vanhempien jaksamattomuus ja osaamattomuus lapsen perushoidosta huolehtimiseen sekä päihteiden käyttö olivat myös yhteinen tekijä lastensuojeluasiakasperheissä. Tilastoissa näkyy myös lastensuojeluilmoitusten määrän lisääntyminen. Vuonna 2010 Suomessa tehtiin 88 347 lastensuojeluilmoitusta kun taas vuonna 2011 ilmoituksia tehtiin 97 213 kappaletta. (Lastensuojelu 2011.)

5.1.2 Vauvaperheryhmiin kutsutut perheet

Hankkeen vauvaperheryhmäpilottiin osallistui syksyn 2012 aikana perheitä, joissa oli 4-10kk ikäinen vauva. Vauvaperheryhmätapaamiset toteutettiin vauvan iän mukaan sillä tavoin, että sama ryhmä tapasi kaksi kertaa. Ryhmiä oli muodostettu kaksi aihepiirien mukaan. Ensimmäinen ryhmä kokoontui vauvojen ollessa noin neljän kuukauden ikäisiä sekä vauvojen ollessa noin kuuden kuukauden ikäisiä. Toinen ryhmä kokoontui vauvojen ollessa noin kuuden kuukauden ja noin kymmenen kuukauden ikäisiä. Hanke toteutettiin yhteistyössä lapsiperheiden sosiaalityön, neuvolatoiminnan sekä varhaiskasvatuksen kanssa. Myös seurakunta ja kolmas sektori olivat mukana yhteistyössä. (Ojanen 2012a.)

Perheet olivat päässeet hankkeen toimintaan mukaan neuvolan kautta. Osallistuminen on ollut vapaaehtoista. Perheiden valikoinnissa otettiin huomioon se, että he eivät ole huolen vyöhykkeellä mitattuna tuntevan tai suuren huolen alueella (Huolen vyöhykkeistö, 2012). Pilotiryhmässä painopisteenä oli ennaltaehkäisevä tuki matalan kynnyksen palveluna. Pilotissa oli mukana kahden eri Tampereen

keskusta-alueen neuvolan, Tammelan ja Tampellan alueen asiakasperheitä. Nämä kaksi neuvolaa valikoituivat pilottiin hyvinvointineuvolan koordinaatioryhmässä, neuvoloiden osastonhoitajien toimesta. Valintaan vaikutti se, että muilla alueilla oli jo toiminnassa olevia hankkeita tai muuta toimintaa. Vauvaperheryhmätoiminnan oli tarkoitus hanketavoitteiden mukaisesti tavoittaa kymmenen perhettä molemmista neuvoloista. Ainoana kriteerinä perheiden kutsumiselle oli heidän esikoisensa ikä, jonka tuli sopia vauvaperheryhmien toiminnan jaksotukseen. Teemat vauvaperheryhmissä oli mietitty vauvan iän mukaan niin, että perheet saivat tapaamiskerroilla juuri tiettyyn vauvan ikään kohdennettua tietoa. Esimerkiksi kuuden kuukauden iässä toteutuneet tapaamiskerrat sisälsivät tietoa päivähoidosta ja neljän kuukauden iässä toteutuneet tapaamiskerrat suun terveydenhuoltoon koskevaa tietoa. (Ojanen, 2012a.)

5.2 Vauvaperheryhmien ajankohta ja toiminnan kuvaus

Synnytyksen jälkeiseen perhevalmennukseen osallistuvat vauvaperheryhmäläiset tapasivat vauvan iän mukaisissa ryhmissä, molemmat ryhmät kaksi kertaa syksyn 2012 aikana. Kokoonumispaikkana toimi Leikkitoimintakeskus Huusholli Tampereen keskustassa. Vauvaperheryhmän toiminnalle oli kerralla varattu aikaa noin puolitoista tuntia, klo 17- 18.30 välisenä aikana. Tämän jälkeen oli mahdollisuus vielä vapaaseen keskusteluun ja tutustumiseen. Perheille tarjottiin kahvia ja pientä purtavaa tilaisuuden aikana. Vauvaperheryhmän kokoontumisten aluksi ennen varsinaisen ohjelman alkamista hanketyöntekijä Päivi Ojanen toivotti osallistujat tervetulleiksi. Tämän jälkeen jokainen asiantuntijaedustaja sai vuorollaan kertoa edustamastaan palvelusta. Tilaisuus piti sisällään sekä luentomaisia - että toiminnallisia osuuksia, joihin vanhemmat saivat halutessaan vauvojensa kanssa osallistua. Asiantuntijapuheenvuoroja pitivät edustajat Mannerheimin lastensuojeluliitosta, Tampereen kaupungin suun terveydenhuollon yksiköstä, perhetyöstä, Parasta Lapsille Tampereen kaupungin osasto ry:stä, kaupungin kirjastosta, päivähoidosta, seurakunnasta, Miessakit ry:stä sekä perheneuvolasta. (LIITE 3)

Ensimmäinen ryhmä jossa vauva oli syntynyt maaliskuussa, kokoontui syyskuussa ja joulukuussa. Toisessa ryhmässä vauva oli syntynyt toukokuussa ja kokoontumiset olivat syyskuussa sekä marraskuussa. Ensimmäisen ryhmän molemmissa kokoontumisissa osallistujia oli odotettua vähemmän. Myöhemmin kävi ilmi, että tiedottamisen ja aikataulun suhteen oli ollut haasteita. Toisessa ryhmässä osallistujia oli enemmän, lähes odotetusti. (Ojanen 2012c, 19 - 20.)

5.3 Tutkimukseen osallistuneet

Vauvaperheryhmiin osallistui syksyn aikana yhteensä kolmetoista perhettä kahdestakymmenestä. Haastatteluihin suostui neljä vanhempaa ja lisäksi sain kirjallisesti vastauksen kahdelta vanhemmalta. Aineiston tueksi haastattelin kolmea asiantuntijaedustajaa ja sain lisäksi kahdeksan lomakevastausta. Kaikki tutkimukseen osallistuneet asiantuntijat olivat mukana ryhmätoiminnassa, joten kontakti heihin oli tutkimukseni kannalta helppo ottaa. Vanhempien sekä asiantuntijoiden haastattelut toteutin pilotin kokoontumisten jälkeen. Osa vanhempien haastatteluista toteutui samana iltana ja osa muutamien viikkojen kuluttua kokoontumisesta. Valmistauduin kirjalliseen vastausmahdollisuuteen sekä vanhempien, että asiantuntijoiden kanssa, jotta kaikille tutkimukseen osallistujille olisi mahdollisimman helppo osallistumismahdollisuus. Olisin toivonut, että vanhempien haastatteluja olisi ollut enemmän tutkimukseni kannalta. Tiedonkulun ja viestinnän haasteet jotka pilotin aikana tulivat esille, vaikuttivat valitettavasti myös haastateltavien määrään. Otin perheisiin yhteyttä sähköpostitse vielä ryhmätapaamisten välillä ja kerroin omasta roolistani pilotissa pyrkien samalla myös aktivoimaan perheitä osallistumaan ryhmän toimintaan (LIITE 2.)

Sain vauvaperheryhmien kokoontumisten aikana sovittua kaikki neljä haastattelua. Myös muiden vanhempien osalta kiinnostusta tutkimukseen osallistumisesta oli, mutta haasteeksi muodostui aikataulu tai välimatkat. Tämän vuoksi kaksi haastatteluun osallistuneista ovat vastanneet kysymyksiin lomakemuotoisesti. Yksi sovittiin toteutettavaksi sähköpostitse ja siinä meneteltiin siten, että lähetin samat ky-

symykset liitetiedostona vanhemmalle ja hän lähetti tiedoston vastaamisen jälkeen takaisin minulle. Toinen haastattelu sovittiin toteutettavaksi kirjeitse. Tässä tapauksessa annoin ryhmätilaisuuden päätteeksi vanhemmalle tulostetun version haastattelukysymyksistä ja hän lähetti vastauskirjeen minulle myöhemmin takaisin. Yksi nauhoitettu haastattelu kesti aina noin 15 minuuttia.

Kaikki vanhempien haastattelut toteutin vasta kun haastateltava oli saanut mahdollisuuden osallistua molempiin kokoontumisiin. Haastattelut toteutin joko saman iltana ryhmätapaamisen kanssa, tai myöhemmin sovittuna ajankohtana Leikkitoimintakeskus Huushollissa. Kysyin Huushollin työntekijöiltä etukäteen mahdollisuutta haastattelujen toteuttamiseen heidän toimipisteessään. Minulle annettiin lupa toteuttaa haastattelut, kunhan ilmoitan aikatauluista etukäteen. Tilat olivat haastatteluun sopivat, vaikka toimintaa siellä samanaikaisesti olikin. Pystyin toteuttamaan haastattelun joko toimistotiloissa tai keittiössä, eikä tästä aiheutunut vaihua puolin tai toisin. Koin, että Huusholli oli paikkana myös vanhemmille vaivattomien, koska se oli jo entuudestaan tuttu ja lähellä. Olin tyytyväinen Huushollin henkilökunnan vieraanvaraisuuteen ja yhteistyöhön tutkimukseni aikana.

Tutkimukseen osallistui yksitoista asiantuntijaa, joista kahdeksan asiantuntijaa vastasi kysymyksiin lomakemuotoisesti ja kolmea henkilöä haastattelin. Nauhoitetut haastattelut asiantuntijoille toteutin Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystalolla jossa asiantuntijoiden työpiste oli. Haastattelut kestivät noin kymmenen minuuttia. Lomakemuodossa tulleet vastaukset toteutin hankkeen loppupalaverin yhteydessä joulukuussa, jonne useat asiantuntijaedustajat saapuivat. Olimme hanketyöntekijä Päivi Ojasen kanssa sopineet, että toteutan haastatteluni muun palauteosion yhteydessä tilaisuuden aikana. Saamastani haastattelumateriaalista olisi myös hyötyä hanketyöntekijän loppuraportissa. Käytännössä menettelin niin, että esitin kysymykset (LIITE 5) asiantuntijoille kahdessa eri ryhmässä. Kerroin että vastaukset ovat osa tutkimustani ja että vastaaminen on vapaaehtoista.

5.4 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteuttaminen

Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on kuvata olemassa olevaa ilmiötä, ymmärtää sekä kuvata tätä ilmiötä mielekkäällä tavalla. Tämä tutkimusmenetelmä luo mahdollisuuden tutkia yksittäistä tapausta perusteellisesti syvyysuunnassa. Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoitus kuvata jonkin asian merkitystä ja sitä kuinka ihmiset näkevät ja kokevat reaali maailman. Tiedonkeruun osalta päähenkilönä on tutkija, joka suodattaa reaali maailman tutkimustuloksiksi luomalla kontaktin tutkijan ja tutkittavan välille. Ilmiön ymmärtäminen sekä kiinnostus prosesseihin ja merkityksiin kuvaa tutkijan kiinnostuksen kohdetta. (Kananen 2008, 25). Kananen (2008, 28) mielestä laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta voidaan lähestyä holistisesti ja kompleksisuuden kautta, eli monipuolisista tarkastelukulmista jotka vaikuttavat toisiinsa, kun taas määrällisessä (kvantitatiivisessa) tutkimuksessa aihe on mitattavissa, yksinkertainen ja kosketeltavissa oleva.

Lähetin neuvolan kautta perheille saatekirjeen (LIITE 1), jossa kerron omasta roolistani pilotissa. Lähempänä haastattelun ajankohtaa muistutin perheitä haastattelusta vielä sähköpostitse (LIITE 2). Osallistuin kaikkiin neljään pilotin tapaamisiin ja otin kontaktin perheisiin myös sitä kautta. Ryhmätoiminnan aluksi kerroin vielä tarkemmin omasta roolistani ja tavoitteistani. Otin tutkimukseni puheeksi virallisen toiminnan päätyttyä ja tiedustelin perheiltä halukkuutta osallistua haastatteluun. Otin asiantuntijoiden haastatteluita varten yhteyttä muutamaan satunnaisesti valittuun yhteyshenkilöön ja tiedustelin heidän mahdollisuuttaan osallistua tutkimukseen.

Teemahaastattelu. Teemahaastattelu on yleisin haastattelun muoto. Tämä tapa antaa haastattelijalle mahdollisuuden toisaalta kysymysten rajaamiseen ja taas toisaalta riittävää väljyyttä niiden laatimiseen. Ennakkoon määritellyt aihealueet ja teemat jotka haastattelija käy haastateltavan kanssa läpi, ovat osa teemahaastattelun periaatteita. Näin pyritään varmistamaan koko ilmiön kaikkien osa-alueiden tiedostaminen. Teemahaastattelu on toisaalta muotona vaativa koska aineiston keräämiseen menee paljon aikaa ja jokainen haastatteluaineisto on ainutlaatuinen. (Kananen 2008, 73 - 75). Teemat tutkimuksessani olivat: ryhmästä saatu tuki vanhemmuuteen, ryhmätilanteissa käsitellyt asiat ja käytännön järjestelyt.

Ennen nauhoitettujen haastatteluiden analysointia purin materiaalin kirjalliseen muotoon eli litteroin aineiston. Litteroinnissa haastatteluaineisto kirjoitetaan mahdollisimman sanatarkasti tekstimuotoiseksi tiedostoksi. Litterointia voidaan kuvata hitaana työvaiheena ja tutkija joutuu tekemään jo siinä vaiheessa valintoja analysoitavan materiaalin suhteen. Toisaalta kun tallenteet ovat jo olemassa, on niihin helppo palata myöhemmin tarpeen vaatiessa. (Kananen 2008, 80.) Valitsin litteroinnissa niin sanotun karkeamman tason, eli otin huomioon lauseen ytimen huomioon tiivistetyssä muodossa (Kananen 2008, 80). Otin valinnassani huomioon tutkimukseni aiheen ja sen, että saanko tällä litterointitavalla kysymyksiini riittävän monipuoliset vastaukset. Tarvittaessa olen litteroinnissa huomionut haastateltavien reaktioita ja käyttäytymistä kysymysten suhteen mutta lopulta tilanteet haastatteluissa olivat hyvin neutraaleja. Huomioin myös esimerkiksi sen, että onko kaikki kysymykset ymmärretty vai olenko joutunut toistamaan kysymyksen tai muuttamaan sitä ymmärrettävämmäksi.

Sisällönanalyysi. Aineiston sanallista ja tiivistä sekä selkeää muotoa kuvataan sisällönanalyysin avulla. Tavoitteena on sanallinen ja selkeä kuvaus ilmiöstä jota tutkitaan. (Kananen 2008, 94.) Sisällönanalyysi voidaan tehdä laadullisesta aineistosta aineistolähtöisesti eli induktiivisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti eli deduktiivisesti (Tuomi & Sarajärvi 2004, 110). Tutkimuksessani toteutin sisällönanalyysin induktiivisesti, koska siten sain parhaiten vastauksia tutkimuskysymyksiin. Teoria tutkimuksessani tukee aineistoa, ei ohjaa sitä. Haastatteluista sai näin käsitteellisemmän näkemyksen tutkittavasta ilmiöstä eli vauvaperheryhmäpilotista.

Induktiivisessa sisällönanalyysissä käytin aineiston pelkistämässä luokittelua ja ryhmittelyä eli klusterointia, jolla sain haastateltavien ilmaukset luokiteltua erilaisiin ylä-, ala-, ja pääluokkiin kysymysten mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2004, 112 - 113). Keskityin jokaiseen kysymykseen erikseen teemojen alla ja vertasin niitä sitten tutkimuskysymyksiin. Kävin jokaisen kysymyksen läpi ja yhdistelin samankaltaiset vastaukset yhden laajemman luokitellun vastauksen alle.

5.5 Tutkimuksen eettiset näkökulmat

Koin teemahaastattelun menetelmänä kohderyhmälle sopivana ja laadullisin tutkimusmenetelmin sain mielestäni monipuolisia vastauksia. Koska kyseessä oli toiminnan pilotointi, oli tutkimuksesta saadun tiedon monipuolisuus erityisen tärkeää. Halusin painottaa tutkimuksessani että tulen käsittelemään haastattelumateriaalia luottamuksellisesti. Haastateltavia ja heidän antamiaan vastauksia ei voi yhdistää toisiinsa. Otin jokaisen haastateltavan huomioon yksilönä ja pyrin tarjoamaan mahdollisimman mukavan ilmapiirin haastattelutilanteen aikana. Tarkoitukseni oli saada haastattelun vastaukset mahdollisimman spontaanisti, joten en lähettänyt teemahaastattelun kysymyksiä haastateltaville erikseen. Halusin myös välttää ylimääräistä vaivannäköä pienen vauvan perheelle. Haastattelutilanteessa annoin mahdollisuuden tarkastella kysymyksiä etukäteen ja kerroin teemoista ennen varsinaisen haastattelun alkua. Kiinnitin erityistä huomiota siihen, etten johdattelisi haastateltavia vastaamaan tietyllä lailla, tai tietyn suuntaisesti. Kirjallisesti vastanneille lähetin kysymykset joko sähköpostilla tai annoin haastattelukysymykset vanhemmalle täytettäväksi ja sain postitse vastaukset myöhemmin.

Kananen (2008, 121) mainitsee tekstissään aineistolähtöisen tutkimuksen objektiivisuuteen liittyviä seikkoja eettisyyden näkökulmasta. Hän kertoo tutkijan vastuusta valitsemistaan menetelmistä ja niiden vaikutuksista tutkimustuloksiin. Aineistolähtöiseen tutkimukseen vaikuttavat tutkijan omat ennakkoluulot, arvostukset sekä uskomukset ja valinnat. Kuten Kananen sen hyvin tiivistää, olen pyrkinyt tutkimuksessani huomioimaan haastateltavien subjektiivisen kokemuksen ja käsittelemään saamaani tietoa mahdollisimman objektiivisesti.

Tuomi ja Sarajärvi (2008, 128) luettelevat tekstissään tutkittavan suojaan liittyviä seikkoja. Oman tutkimukseni kohdalla luettelosta nousevat esiin vapaaehtoisuus ja sen mahdollistaminen tutkittavalle, tutkittavan hyvinvoinnin turvaaminen sekä luottamuksellisuus sekä nimettömyys. Tavoitteenani oli prosessin alkuvaiheista lähtien luoda tutkittavien ja tutkijan välille luottamuksellinen suhde. Painotin luottamuksellisuutta ja nimettömyyttä jo saatekirjeessä, joka oli ensimmäinen kontaktini perheisiin ennen ryhmätoiminnan alkamista.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Olen sisällyttänyt sekä vanhempien, että asiantuntijoiden vastaukset samojen teemojen alle, mutta asiantuntijoiden vastaukset ovat käsitelty erikseen vanhempien vastausten jälkeen kappaleesta 6.4 alkaen. Tuloksissa kuvaan vanhemman ja asiantuntijan vastauksia numeerisesti (V1 tai A1), mutta numerot eivät kuvaa haastattelujärjestystä. V- kirjain luvun edessä kuvaa vanhempaa ja A- kirjain asiantuntijaa. Mielestäni on tärkeää korostaa haastateltavien omaa kokemusta, joten tekstissä on runsaasti suoria lainauksia konkretisoimaan annettuja vastauksia.

6.1 Minkälaista palvelua perheet ovat saaneet pilotin ryhmätoiminnasta?

Palvelulla tarkoitan tässä kokonaisuudessa sitä, ovatko vanhemmat saaneet palveluna myös mahdollisuuden verkostoitumiseen. Aloitin haastattelun kysymällä vanhemmilta mitä käytännönläheistä tietoa ja tukea he olivat kokeneet saaneensa ryhmätapaamisista.

Kokonaisuudessaan vanhemmat olivat saaneet tietoa erilaisista palveluista ja palveluntarjoajista Tampereella eri sektoreittain. Ryhmätapaamisten anti oli monen mielestä myös hyvää täydennystä jo tiedostettujen palvelujen lisäksi.

*...Tietoa kaupungin palveluista lapsiperheille ja järjestötoiminnasta.
(V1)*

Ryhmän anti oli siis ennen kaikkea siinä, että tietoa osaa jatkossa itse etsiä oikeista paikoista.(V6)

No tota ehkä näitä kolmannen sektorin palveluita esiteltiin niinku tässä ryhmässä enemmän ku vaikka niinku tuolla perusneuvolassa.(V4)

Ryhmässä esitelty ja materiaalipaketissa ollut kooste vauvaperheiden palveluista oli hyvä.(V6)

No ainaki se, että niinku katottiin et mitä kaikkee toimintaa Tampereella on..(V5)

Moni vanhemmista oli tyytyväinen runsaasta tiedonmäärästä ja he myös tuottivat vastauksissaan sitä kuinka paljon heille tuli uutta tietoa. Lapsi oli heille ensimmäinen ja kaikkien saatavilla olevien palvelujen piiriin ei välttämättä osata vielä hakeutua.

Tulee ite niin vähän otettua selvää, jos ei oo ihan pakko et sitte vasta viime hetkellä. (V2)

Yleensäkkään mä en tienny yhtään et mitä mahdollisuuksia on, kun on ihan pieni lapsi. (V3)

Siitä (päiväkodista) ku oli puhetta..siitä ei siis ite ollut oikeen mitään..niin se oli mun mielestä hyvä että siitä puhuttiin(V5)

Mannerheimin lastensuojeluliitto ja heidän tarjoamat palvelut nousivat vastauksissa esille, neljä vanhempaa mainitsivat järjestön toiminnan. Lisäksi osa heistä kehui sen toiminnallista vauvatanssi-osuutta. Kaksi vanhempaa oli myöhemmin ilmoittautunut tämän järjestön toimintaan mukaan ja toinen heistä myös osallistunut toimintaan ryhmätapaamisten jälkeen..

Mut justiinsa mulla jäi hirveen vahvasti mieleen se MLL:n Laivatalo... Ja siellä on sitten ollut kivaa ja sitten taas sitä kautta on saanut taas uusia äitikavereita. (V2)

...Mitä toimintaa on.. esimerkiksi se MLL oli kertomassa. (V5)

Se viimeks mikä oli se MLL osio..joo vauvatanssi..ja ne MLL:n tilat..En tienny..(V3)

Hammashoidon ja varhaiskasvatuksen edustajien antama tieto nousi esiin suuressa osassa vastauksista ja nämä kaksi koettiin erityisen ajankohtaisina juuri oman vauvan kohdalla. Kahta vanhempaa oli erityisesti askarruttanut kysymykset hammashoittoon ja varhaiskasvatukseen sekä perhekahvilaan liittyen. Näihin liittyviin kysymyksiin he olivat saaneet vastauksen ryhmästä ja apu koettiin käytännöllisenä.

Ja sit mun mielestä kauheen hyvä oli se hammashoitaja koska mä en ois tota esim. tienny et miten hampaiden harjausten kanssa toimitaan..(V2)

Nyt kun tuli ihan tuosta päivähoidosta..ei mulla ois käyny mielessäkään että ne ois niin aikasin pitäny palauttaa. Ei ja sitte tuo että hampaita pitää alkaa pesemään.(V3.)

Neuvolassa ei oikeen osattu sanoa tai sanottiin et ei se oikeen mikään oo mutta jos haluaa niin sit voi varata hammashoitajalle ite ajan ja sit käviki et me tultiin tänne ja täällä oli se(hammashoitaja) ja se meni sit sillai..(V5.)

Kirjaston palvelut sekä uusien leikkien oppiminen mainittiin myös muutamissa vastauksissa. Erityisesti kirjaston palveluista kommentoitiin, että sitä ei olisi osannut odottaa, mutta se oli mukava lisä muihin esityksiin.

Kirjasto ei ensimmäisenä tule mieleen lapsiperheiden palveluista puhuttaessa, mutta se on ilman muuta tärkeä osa kokonaisuutta. (V6.)

Mut kirjastossa me nyt ollaan muutenki käyty tosi paljon mut kiva kun sieltäkin tultiin esittelemään. Ja sitten kaikki tuommoset leikit yleensäkin tuon vauvan kanssa niin..Ihana oppia semmosiakin. (V3.)

Nuo leikit on ollu kauheen kivoja.(V2)

Yksi vanhemmista mainitsi vastauksessaan seurakunnan.

Miksei tuo seurakunnankin esitys oli hyvä..(V2.)

Kaksi vanhempaa eivät ennalta tieneet Leikkitoimintakeskus Huushollia, ja siellä tapahtuvasta toiminnasta.

Ja tääki paikka on mulle kans uus , tämän kautta selvinny et tämmönen on olemassa. (V2)

...Huushollin olemassaolo ja siellä tapahtuva toiminta.(V1)

Näiden yllä olevien vastausten perusteella voi päätellä, että kaikki pilotissa olleiden asiantuntijoiden mukanaolo oli huomioitu, kaikki palveluntarjoajat mainittiin ainakin kerran. Kolmannen sektorin ja kaupungin tarjoamat palvelut nousivat selvemmin esille. Myös palveluohjaus oli huomioitu, eli jatkossa vanhemmat osaavat hakeutua tiettyjen palveluiden piiriin.

Seuraavassa kysymyksessä tiedusteltiin kokemuksia uusien tuttavuussuhteiden muodostumisesta ryhmän aikana ja yhteydenpidosta jatkossa. Kaikki vanhemmat olivat tästä aiheesta yksimielisiä. Kaikki kuusi vanhempaa sanoivat että he eivät ole tutustuneet uusiin ihmisiin ryhmissä. Olen seuraavissa kappaleissa koonnut siihen johtaneita tekijöitä, joita vanhemmat kertoivat. Alla muutama yleinen kommentti.

No en kyllä solminu, et ei mitään sillai ihmeempiä...(V5)

Viimeks tuli kyl juteltua yhden perheen kanssa. Mutta ei olla oltu kyl missään tekemisissä.(V3)

Syitä verkostoitumisen vähäisyyteen oli monia. Lähes kaikkien vastauksista näkyi, että kommunikointi oli rajoittunut vain ryhmässä tapahtuneeseen toimintaan.

No en oo kyllä solminu mitään. Viime kerralla jotenki kaikki lähti siitä sitte kotiinsa...(V2)

Osa vanhemmista tunsi jo toisensa ennestään, koska olivat käyneet samassa neuvolassa ja tavanneet toisiaan itseohjautuvissa äitien ryhmissä tai perhevalmennuksessa ennen lapsen syntymää. Yksi vanhemmista mainitsikin, että kun tunsi jo jonkun ryhmään tulevista vanhemmista, oli ryhmään itse helpompi tulla mukaan.

Sikäli oli mukavaa että täällä oli tuttuja..ne oli aikasemmin niinku tuolta oman neuvolan kautta.(V4.)

No ei olla siis täällä mutta neuvolan kautta. Meillä oli yhteisneuvola niin silloin..(V3)

Kun ihmiset ovat jo ennestään tuttuja, on kynnys osallistua ryhmiin matalampi..(V6)

No tavallaan en ehkä tässä ryhmässä oo niinku tutustunu..(V4)

Osa vanhemmista kertoi, että he olivat odottaneet ryhmältä enemmän toimintaa, eikä vain asiantuntijapainotteista esittelyä palveluista. Koettiin että ryhmä ei antanut mahdollisuutta tutustumiseen.

Jonkinlainen toiminta esimerkiksi ryhmissä olisi voinut edistää perheiden välistä tutustumista. (V1.)

Emmä tiiä onko se se kun ollaan suomalaisia että ollaan niinku isossa ryhmässä ja vaikka meitä yhdistääki se että kaikilla on vauvat ja tilanne niin niin ehkä se on kuitenkin semmonen keskustelu ja tutustuminen niin..(V4)

Yksi vanhemmista pahoitteli myös oman ryhmänsä pientä osallistujamäärää ja sanoi sen vaikuttavan asiaan.

Syyskuun tapaamisessa oli lisäksi valitettavasti vain kaksi muuta perhettä eli tuttavuuksien solmimiseen ei juuri ollut mahdollisuuksia. (V6.)

Näistä vastauksista huomaa, että kaikilla perheillä ei ollut tarve verkostoitua ryhmätapaamisten aikana. Osa oli kokenut palvelun myös yksipuolisena asiantuntijoiden esittelytilaisuutena ilman vuorovaikutusmahdollisuutta.

6.2 Perheiden kokema osallistumismahdollisuus ryhmätoimintaan

Seuraavassa teemassa kysyin miten vanhemmat olivat kokeneet vaikuttamismahdollisuutensa ennakkoon ryhmän sisällön suhteen ja miten he olivat kokeneet osallistumismahdollisuutensa ryhmien kokoontumisten aikana. Tiedustelin myös olivatko vanhemmat saaneet vastauksia juuri heidän mieltään askarruttaviin kysymyksiin.

Neljä vanhempaa vastasivat, että ryhmän sisältöön olisi saanut halutessaan vaikuttaa. Pilottiin kutsumisen yhteydessä oli annettu mahdollisuus ehdottaa itselle tärkeitä aiheita tai teemoja ryhmien sisältöön.

Kyllä kysyttiin niitä ideoita ja aiheita et mitä haluais..en kyllä ehdottanu mitään, olis varmaan pystyny vaikuttamaankin..(V2.)

Mutta ehkä itellä ei tullu sitte mitään sellasta(kysymystä). (V4.)

Kai sitä vissiin kysyttiin, mut en mä kyl osannu siihen mitään sanoa mitä mä oisin toivonu...(V5.)

No musta tuntuu et tuosta ois ollu tosi helppo ottaa kontaktia ihan kehen vaan, mut kui ei oikein..ku ei tullu mitään kysymyksiä(V3)

Kukaan kuudesta vanhemmasta ei ollut ehdottanut mitään etukäteen ja kaksi vanhempaa olivat tähän liittyen kokeneet, että vastuu oli järjestäjätaholla. Toinen näistä vanhemmista mainitsi erikseen järjestäjätahon vastuun toiminnasta hyvänä asiana.

Ryhmäkokoontumisissa sisältö on ollut pitkälti järjestäjien vastuulla, mikä toisaalta on hyväkin.(V1)

Syyskuun tilaisuus oli enemmän infotilaisuus...(V6)

Muutama vanhempi mainitsi vielä erikseen, että ryhmätilanteessa oli helppo osallistua toimintaan niin halutessaan.

Kyllä varmasti olis jos olis halunnu kysyä jotain (ryhmätilanteessa).(V2.)

Kaksi vanhempaa ottivat puheeksi epätietoisuuden ryhmän sisällöstä ennen sen alkamista. Tämä tekijä vaikutti myös aktiivisuuteen omien kysymysten kohdalla.

...Et jos ois jotenki niinku etukäteen tullu joku viesti et millasta ohjelmaa niinku on tai näin niin ehkä se sitte ois lähtenykki paremmin keskusteluun...(V4)

Kaikenkaikkiaan silloin se ensimmäinen kerta oli vähän semmonen etten oikeen tiennyt mihin oltiin tulossa..(V2)

Yksi vanhemmista sanoi hakevansa ryhmältä ennen kaikkea vastavuoroisuutta ja vertaistukea.

Ehkä ajatteli mitä tästä ryhmästä voi saada niin on sellanen niinku vastavuoroisuus ja vertaistuki että jos tutustuu niihin muihin perheisiin ni sit voi just jutella semmosista mikä nyt on ajankohtasta. (V4)

Suurin osa haastatteluun osallistuneista siis koki osallistumismahdollisuutensa riittäviksi. Toisaalta epätietoisuus ja erilaiset odotukset ryhmästä vaikuttivat perheiden aktiiviseen osallistumiseen pilotin aikana.

6.3 Millaisia kokemuksia perheillä oli pilotin käytännön järjestelyistä

Viimeinen teema oli laajin. Se käsitteli kokemuksia käytännön järjestelyiden toivuudesta pilotin aikana. Vanhemmilta kysyttiin miten ajankohta ja paikka olivat heille sopineet ja miten he olivat kokeneet ensimmäisen yhteenoton ja yleisesti informoinnin järjestäjätaholta. Lisäksi vanhemmat vastasivat mitä mieltä he olivat ryhmänohjaajien osaamisesta ja ohjaustaidoista. Viimeisenä kysymyksenä vanhemmat saivat kertoa oman mielipiteensä siitä, missä lapsen iässä he jatkossa haluaisivat tavata vauvaperheryhmän muodossa, jos toiminta jatkuisi.

Kaikki vanhemmat olivat samaa mieltä siitä, että Leikkitoimintakeskus Huusholli oli sekä ajankohdallisesti, että sijainniltaan hyvä ryhmäkokoontumisille. Kokoontumisaika eli klo 17 koettiin hyvänä, tämä antoi mahdollisuuden isille osallistua ryhmään.

No ainakin meidän perheen kohdalla sopi ihan hyvin. no mä oo tietenki kotona et kävis periaatteessa koska vaan. Mut ajattelin et koska on kyseessä nimenomaan semmonen ryhmä mihin ois kiva että isätkin tulis..(V4.)

Mulle on passannu ainaki tosi hyvin. (V3)

Paikka oli meille keskustassa asujille oikein hyvä.(V6)

Vauvaperheryhmätoiminnan informaation suhteen kokemukset jakautuivat kahtia. Vanhemmista muutama oli kokenut etenkin alkuinformaation puutteellisena, eikä se antanut tietoa tulevasta. Vanhemmat olivat kokeneet, etteivät tienneet mihin toimintaan he olivat tulossa. Nämä vastaukset tukevat aiemmin esille tullutta asiaa siitä, että jotkut vanhemmat olivat epä tietoisia pilotista ja sen tavoitteista ja toiminnasta olisi mielellään kuullut lisätietoa.

Ennen ensimmäistä tapaamista emme olleet kovin hyvin tietoisia, mistä ryhmässä on kysymys. (V6)

Se alkuinformaatio oli huono. (V2)

No siis on tullu mailia. mut sitte taas just ennen ku tämä alko niin se oli kyllä vähän hämää et mikä tämä juttu on.(V3.)

Kaksi vanhempaa kertoi pilotin aikana toteutuneen informaation olleen riittävää ja he pystyivät seuraamaan viestittelyä vaivattomasti läpi syksyn.

Ihan hyviä ei mitään niinku lisättävää. (V5.)

No ainaki ite luen sähköpostia sen verran usein että olin ihan kartalla. (V4)

Vanhempiin otettu ensikontakti järjestäjien taholta oli vastausten perusteella vaihteleva. Kaikkiin perheisiin ensikontakti oli tullut neuvolasta. Osalle vanhemmista pilotista kerrottiin neuvolakäynnillä ja sen jälkeen joihinkin otettiin yhteyttä vielä kirjeitse. Yksi vanhemmista sai kutsun vain kirjeitse ja koki lähestymistavan hyväksi mutta liian suppeaksi.

Mun terveydenhoitaja niinku kerto että tästä niinku meidän neuvolasta oltas niinku..että voitas ottaa tähän hankkeeseen niinku vapaaehtoisia..(V4)

Saimme kutsun osallistua ensin neuvolan terveydenhoitajalta ja myöhemmin postin mukana.(V6)

Tuli kirje lapsen nimellä ja se oli ihan ok lähestymistapa mut se kutsu oli huono. (V2)

Sähköpostitse ja kirjeitse lähestyttiin kahta vanhempaa ja he molemmat kokivat tämän hyväksi ja riittäväksi lähestymistavaksi. Yksi vanhemmista oli saanut kutsun puhelimitse suoraan terveydenhoitajalta.

Siis ensimmäistä kertaa tuli postissa kutsu ja sitte jossain välissä lähetettiin jotain sähköpostii ja molemmat mun mielestä toimii.(V5)

Sähköpostitse on oltu yhteydessä, mikä on ollut hyvä lähestymistapa, plus kirjeitse.(V1)

Ihan mulle soitettiin että haluaisinko tulla tähän ja sitte se passas. Ja sitte lähetettiin vielä niinku..sellanen kirje.(V3)

Vanhempien vastauksista huomasi, että he olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä ryhmän asiantuntijoiden osaamiseen ja ohjaamiseen ryhmätapaamisten aikana. Esi-

tyksiä oli mielenkiintoista seurata ja kiinnostus pienen vauvan perheisiin näkyi asi-
antuntijoiden asenteesta.

Mä olin kyl tosi tyytyväinen siihen , mielenkiinnolla seurasin. (V5)

*Kaikista huomaa että kaikki on niinku osaa asiansa ja on kiinnostunut
nimenomaan vauvaperheistä. (V4)*

Osaavaa porukkaa ja halu auttaa erilaisissa ongelmissa. (V1)

Yksi vanhemmista olisi kaivannut selkeämpää ryhmän vetäjää oman ryhmänsä
osalta ja jäi kaipaamaan selkeämpiä tavoitteiden asettamista ryhmälle ja sen toi-
minnalle. Yksi vanhemmista mainitsi, että välillä jotkut asiat jäivät epäselviksi taustahälinän takia.

*Tilaisuus eteni hajanaisesti puhujalta toiselle ja punainen lanka jäi
puuttumaan. Ilta olisi kaivannut jonkin yhteisen juonen, tarinan, joka
olisi tuonut asiat lähemmäksi arkeamme. (V6)*

*Mutta tuota ekalla kerralla oli ainaki vähä sillee et ei oikeen kuulunu ni
meni ohi vähä jossakin kohissa. Ja kun ne vauvatkin huutaa. ääntä on
niin paljon.(V3)*

Tarvetta vauvaperheryhmien järjestämiselle jatkossa oli ja vanhempien vastauk-
sista löytyi yksi yhteinen tekijä. Kaikki kokivat, että tukea kaivattaisiin erilaisissa
siirtymätilanteissa joko vauvan kehityksen suhteen ja/ tai kodin arjen muutoksen
suhteen. Muutamalla vanhemmalla oli haasteellista sanoa mitään tiettyä ikää, kos-
ka lapsi oli heille ensimmäinen eikä tietoa tulevista ajoista vielä ollut tai sitä oli
hankala ennustaa. Tarvetta tämänkaltaiselle ryhmälle oli vanhempien mielestä
silloin, kun lapsi on alle kolmevuotias. Tätä perusteltiin sillä, että vauva oppii paljon
uusia asioita ja kehittyy nopeasti. Myös vanhempien töihin paluu tuo uuden rytmin
arkeen ja tukea saatetaan tarvita.

*Seuraava kokoontuminen voisi olla 1 vuoden iässä eli kun vauvavaihe
virallisesti loppuu. (V6)*

*Kauheen vaikee sanoo kun on ensimmäinen lapsi, ku ei oo oikeen mi-
tään hajua..Vaikee sanoo missä kohtaa mut varmaan missä kohtaa
vaan...(V5.)*

Kyllä varmaan tossa niinku taaperoikävaiheesakin sitte joskus 2- 3 ikäsenäkin ja miksei siinä ennen kouluakin 5- 6 vuotiaana voi olla semmosia ajankohtia jotka ois kiinnostavia...(V4)

Varmaan viimestään joskus kolmen vuoden iässä ku ainaki sillon viimestään tajuaa paljon ja kaipaa varmaan kavereita. Ja sitte ehkä Vanhemmatkin on varmaan lähössä takasi viimestään työelämään, että mitäs nytten? (V3)

Haastattelujen lopuksi kysyin vielä että onko joihinkin kysymyksiin vielä lisättävää tai tarkennettavaa ja muutama kommentti vanhempien puolelta osoitti sen, että tämä ryhmä oli koettu hyvänä ja tärkeänä. Myös toimintatapojen muutos edelliseen tapaamiseen oli huomioitu tilojen järjestelyn osalta. Yksi vanhemmista tiedusteli vielä ryhmän jatkoa ja mietti myös miten ryhmässä saisi vielä enemmän keskustelua aikaan.

Ite kokee sen että vertaistuki on aina sitä parasta..(V4)

Oli siis kyl kauheen kiva että tommosta järjestetään.(V5)

No se ainaki että sopi tosi hyvin että istuttiin tuolla lattialla. Tuntuu et nyt oikeesti jäi päähän paljo enemmän ku viimeks. (V3)

Käytännön järjestelyjen osalta oltiin pääosin tyytyväisiä järjestävän tahon ohjaukseen ja yleisesti aikatauluun. Vanhemmat pitivät Huushollia sopivana paikkana järjestää tämänkaltaista toimintaa. Vaikka ensimmäinen kontakti perheisiin järjestävän tahon puolelta vaihteli, olivat vanhemmat myös tyytyväisiä tähän. Mutta kontakti vanhempiin otettiin tällöin yleensä useammin kuin kerran. Toiveita myös selvästi oli toiminnan jatkoon suhteen.

6.4 Mitä tietoa ja tukea perheet ovat asiantuntijoiden mielestä saaneet

Asiantuntijoiden vastaukset ryhmän antamasta tiedosta ja tuesta kertoivat sen, että palveluista informoiminen oli etusijalla ryhmätapaamisissa. Monessa vastauksessa painotettiin yleisesti tärkeän perustiedon jakamista vanhemmille heidän kasvatustehtävässään eri palveluiden esittelyjen ohella. Jokin palvelu, jonka voisi olettaa tiedettävän, tulikin vanhemmille uutena tietona.

Vanhemmuuteen ja lapsen kasvuun liittyvistä asioista tietoa yleisellä tasolla. (A5)

..Tietoa eri toimijoista ja heidän toimintasisällöistä. (A6)

...Tietoa palveluista, lapsen kehityksestä ja vuorovaikutuksesta. (A8)

Kyllä moni perhe koki ymmärtääkseni niin ettei tienny meidän palveluista ollenkaan. (A2)

Yhdessä vastauksessa näkyi myös toiminnallisen osuuden merkitys vuorovaikutuksen näkökulmasta.

Niin myöskin siinä osiossa (toiminnallinen) informaatio lapsen kohtaamisesta, et se on niinku se toinen tapa. (A1)

Yksi asiantuntijoista mainitsi vertaistuen tärkeydestä tämänkaltaisessa ryhmässä.

Vertaistuki on varmasti arvokkainta antia. (A7)

Yllä olevat vastaukset kuvaavat sitä, kuinka tärkeänä asiantuntijat kokevat palveluohjauksen sekä tiedon jakamisen perheille.

6.5 Asiantuntijoiden kokemukset osallistumismahdollisuudestaan pilotissa

Lähes kaikki asiantuntijat kokivat saaneensa osallistua ryhmän suunnitteluun ja toteutukseen riittävän paljon.

Ryhmän sisältöihin saimme vaikuttaa siten että meiltä kysyttiin että mikä olisi se meidän osuus, kun me ilmoitettiin halukkuutemme osallistua tähän.(A1)

Tieto sisällöstä tuli meille kommenttikierrokselle..toimiva malli. (A6)

Yhteistyö on ollut positiivista.(A9)

En ollut mukana suunnittelussa, mutta vierailukierroksella tunsin olevani tervetullut esiintyjä ja myös verkostoituminen tuntui luontevalta.(A10)

Aluksi pilotti aiheutti kysymyksiä ja epätietoisuutta muutaman asiantuntijan kohdalla.

Aluksi oltiin ihan pihalla mutta hyvä oli se ensimmäinen tapaaminen. Orientoitumiseen meni aikaa mut sitten kun se alkoi siitä rakentua (suunnitteluvaiheessa) niin sitte koin että sain olla mukana ihan kivasti. (A3)

Ennen ryhmää enemmän tietoa olisin tarvinnut.(A8)

Alku tuntui epämääräiseltä.(A10)

Syy siihen, miksi jotkut eivät pystyneet osallistumaan mielestään tarpeeksi suunnitteluun ja toteutukseen oli resurssipula, aikaa tai rahaa ei ollut riittävästi muun työn ohella.

Koordinointi jäi ajanpuutteen vuoksi pois. (A8)

Vaikuttaa olisin halunnut myös siihen, että sisältöjä olisi selkeämmin rajattu..paljon asiaa ja vaiheita..(A4)

Emme saaneet osallistua toteutukseen resurssisyistä.(A6)

Emme ole saaneet osallistua itse osallistumiseen, koska kaupungilla ei ole rahaa.(A7)

Kokonaisuudessaan voi havaita, että iso ryhmä asiantuntijoita ja tiukka aikataulu asettivat omat haasteensa viestinnälle, mutta yhteistyö oli koettu positiivisena. Taloudelliset haasteet ja resurssien puute näkyivät tässä hankkeessa, mikä tulee esille myös seuraavissa kappaleissa.

6.6 Asiantuntijoiden kokemukset käytännön järjestelyistä

Asiantuntijat kokivat, että toiminnan suunnitteluun olisi voinut olla enemmän aikaa pilotin aikana. Ajanpuute vaikutti informaatioon. Aikataulu oli tiukka ja oman työn ohella yhteydenpito muihin toimijoihin koettiin välillä haastavaksi.

Ei kai informaatiota oo koskaan riittävästi, ja se että kuka ihminen noukkii mitkäkin asiat, informaation sieltä, miltä tasolta. (A2)

Se (informaatio) on parantunut koko ajan. Se on tyypillistä tällasille uusille hankkeille. Et ei voi etukäteen tietää että miten se etenee. (A3)

Aika oli rajallinen synnyttämään uutta. (A5)

Itselläni ei ole ollut mahdollista panostaa hankkeeseen niin paljon kuin olisin halunnut.(A7)

Jotkut asiantuntijat kokivat myös, että tiedonkulussa ei ole ollut ongelmia.

Tiedon kulku on ollut hyvä. On voinut itse sähköpostista tarkentaa ja vastaus on tullut nopeasti.(A9)

On pidetty hyvin ajan tasalla ja välitetty sopivasti taustainformaatiota.(A10)

Leikkitoimintakeskus Huusholli oli myös asiantuntijoiden mielestä oikea valinta ryhmän toiminnalle. Osalta vastanneista tuli toiveita siitä, että paikkoja voisi jatkossa olla useampia.

Paikka on ollut ihan hyvä koska pilottialueena oli Tampellan ja Tammelan alue. (A1.)

Jatkossa voisi olla muitakin useampia mahdollisuuksia.(A4)

Paikka hyvällä tavalla valittu..Keskeinen, helppo löytää.(A6)

Aikataulu oli myös sopiva ja se ei vienyt aikaa päivätyöltä. Toisaalta iltapainotteiseen työhön voi joskus olla haastavaa saada työntekijöitä.

Paikka on keskeinen ja hyvä ilta- aika.(A7)

Aikataulu on ok, se ei ole perustyöstä pois ja se ei ole kuitenkaan kauheen myöhään.(A4)

Aika myös ok, vaikka iltatyöhön on aina vaikeampi saada tekijöitä.(A12)

Kysyttäessä asiantuntijoiden mielipidettä siitä, jos vauvaperheryhmiä järjestettäisiin jo olemassa olevien ikäryhmien lisäksi, olivat vastaukset samansuuntaiset vanhempien vastausten kanssa. Erilaiset siirtymävaiheet perhe- elämässä ja lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät ajankohdat tulivat esille.

2 - 3-vuotiaana, uhma, perhetilanteen muutos. (A2)

Yhden- ja puolen vuoden kieppeillä, alkaa näkymään oma tahto, rajat. Mihin se perheen tilanne lähtee etenemään. (A4)

Lapsen ollessa noin kolmevuotias tai päivähoidon alkaessa ja perheen arjen rutiinien muuttuessa. (A7)

Noin 2 - 3 vuotta..hän alkaa itsenäistyä..siihen liittyy uhmaa, johon kasvattajan on vastattava.(A10)

Lopussa kysyessäni onko vastauksiin tai aiheeseen yleensä vielä jotain lisättävää, pohti yksi asiantuntija tiedonkulun merkitystä koko prosessin onnistumisen kannalta.

Vaatii ehdottomasti koordinaattorin, homma ei pelaa muuten... Informaatio perheille. Nää on ne kynnykskysymykset.(A2)

Hankkeen nopea aikataulu nähtiin haasteellisena, mutta tilojen ja ryhmien aikataulujen suhteen asiantuntijat olivat vanhempien tavoin tyytyväisiä. Koordinointi näin isossa asiantuntijaryhmässä koetaan myös tärkeänä ja kehittämisen kohteena. Asiantuntijoilla oli samansuuntainen näkemys vanhempien kanssa ryhmien jatkosta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITYSEHDOTUKSET

Tässä luvussa olen koonnut yhteen tutkimukseni johtopäätökset edellisen luvun analyysin pohjalta tutkimuskysymyksiin vastaten. Synnytyksen jälkeiselle perhevalmennukselle on varmasti tarvetta. Sen johtopäätöksen voi tehdä jo tämän opinäytetyön teoriaosuuden perusteella. Nyt mielipiteensä saivat kertoa Tampereella pilottiin osallistuneet vanhemmat sekä asiantuntijat. Olen käsitellyt näiden molempien vastaajaryhmien vastauksia yhdistettynä tutkimuskysymykseen ja siihen liittyvään alakysymykseen verraten. Sekä vanhempien, että asiantuntijoiden päällimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli se, että miten he olivat kokeneet vauvaperheryhmäpilotin toiminnan. Ryhmiä pilotissa oli kaksi mutta johtopäätökset on tehty painottuen toisen ryhmän (4kk ja 6kk) kokoontumisiin, koska suurin osa haastatelluista toteutui heidän ryhmästään. Viestintään liittyvien haasteiden ohella toisen ryhmän alhaiseen osallistujamäärään vaikutti ajankohta, joista toinen tapaaminen oli joulukuussa. Päättelin hanketyöntekijän kanssa käytyjen keskusteluiden jälkeen, että tämä oli yksi syy olla osallistumatta pilottiin. Joulukuu ei ehkä ole jatkossa paras kuukausi ryhmien toteuttamiselle. Syynä voi olla myös muuten kiireinen elämäntilanne, kuten Väestöliiton perhebarometrissa aiemmin teoriaosuudessa todetaan. Pikkulapsiperheet kokevat olevansa kiireisiä. (Järvinen ym. 2007, 89.) Pilotin edetessä olen myös tehnyt huomiota kehitysehdotuksista, joista kerron erikseen tämän luvun lopussa.

Tutkimuksen kysymykset vanhemmille pyrki saamaan vastauksen siihen, mitä palvelua he olivat saaneet ja miten he olivat sen kokeneet. Asiantuntijat pohtivat mitä palvelua pilotti perheille tarjosi. Vastauksista voi tulkita, että asiantuntijat halusivat tarjota kattavan tietopaketin Tampereen kaupungin palveluista ja vanhemmat olivat vastaanottavaisia tälle tiedolle ja palveluohjaukselle. Vanhempia tutustutettiin myös heille uusien palveluiden piiriin ja tiedonmäärä koettiin muutenkin runsaaksi. Tieto jonka vanhemmat pilotin kautta saivat, sai heidät myös tiedostamaan ajankohtaisia asioita oman lapsensa suhteen, kuten päivähoitopaikan hakemisen tai hampaiden hoidon aloittamisen suhteen. Tämänkaltainen käytännön apu ja ohjaus vanhempien vastausten perusteella oli tarpeen ja siihen pystyttiin vastaamaan.

Vastauksista voi päätellä että tiedon jakaminen oli suunniteltu hyvin pilottiin valituille kohderyhmälle.

Oli mukava huomata, että kaikki pilotin palveluiden esitykset oli huomioitu vanhempien vastauksissa. Tämä tarkoittaa että niillä kaikilla oli merkitystä. Tulevaisuuden kannalta nämä yhteistyökumppanit tulee ottaa mahdollisten ryhmien järjestämisessä huomioon. Tampereen kaupungin ja kolmannen sektorin palvelut erottuivat vastauksista selvästi esille. Toiminnallisten osuuksien oli tarkoitus tukea vuorovaikutusta ja turvallisen kiintymyssuhteen muodostumista vanhemman ja lapsen välillä. Tutkimukseen osallistuneet kokivat toiminnan tulosten perusteella mieluisena. Syntynyt kiintymyssuhde on sisäinen säätelyjärjestelmä, jolloin lapsi pitää yllä riittävää kokemusta toisen tarvittavasta läheisyydestä uhan edessä (Hautamäki 2003, 19 - 24). Mielestäni tärkein johtopäätös tähän aiheeseen liittyen oli se, että annettu tieto ja palveluohjaus tavoitti jollain tasolla kaikki vanhemmat. Osa sai täydennystä jo entuudestaan tuttuun tietoon, jotkut vastaanottivat täysin uutta tietoa. Lisäksi saatu informaatio aktivoi osaa vanhemmista osallistumaan näihin palveluihin kuultuaan niistä pilotin kautta. Tuleva rooli vanhempana herättää monia kysymyksiä ja ajatuksia omasta lapsuudesta. Vauvan syntymä muuttaa konkreettisesti elämää. (Klen ym. 2007.) Johtopäätökset palveluiden saatavuudesta tukevat siis teoretietoa siitä, että vanhemmuus tuo eteen monia kysymyksiä. Pilotin kautta tullut tieto antoi eväitä vanhemmuuteen ja tuki vuorovaikutussuhteen luomista.

Hankeen tavoitteissa (Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen -hanke 2012, 2 - 4) oli kuvattu, että pilotilla tulee olla vertaistukinäkökulma, ja palvelut tulee järjestää resurssit huomioonottaen. Pilotti halusi siis palveluillaan tarjota perheille mahdollisuuden tavata muita samassa tilanteessa olevia perheitä vertaistuen näkökulmasta. Valitettavasti vanhemmat eivät kokeneet ryhmää niinkään vertaistuen ja verkostoitumisen näkökulmasta. Vastausten perusteella vanhemmat kokivat, että tilaisuus oli painottunut palveluiden esittelyyn ja vuorovaikutus muihin perheisiin oli rajattu vain iltoihin, jolloin ryhmät kokoontuivat. Kukaan vanhemmista ei ollut tutustunut uusiin ihmisiin pilotin aikana. Osa vanhemmista tunsivat jo ennestään toisensa, mikä toisaalta madalsi kynnystä lähteä ryhmän toimintaan mukaan, mutta tästä huolimatta vanhemmat eivät kokeneet tätä ryhmää tutustumisen kannalta. Asiantuntijoiden vastauksista voi päätellä, että heilläkin tavoite oli enemmän

palveluiden esittelemisessä, kuin vertaistuessa ja uusien tuttavuussuhteiden luomisessa. Vaikka pilotti sisälsi toiminnallisia osuuksia leikkien muodossa, olisivat vanhemmat kaivanneet vielä enemmän mahdollisuuksia ottaa kontaktia kanss-osallistujiin.

Pyrin saamaan vastauksen myös siihen, miten perheet ja asiantuntijat olivat kokee-neet osallistumismahdollisuutensa ryhmätoimintaan, molemmat omasta näkökul-mastaan. Vaikka perheiltä oli kysytty pilottiin kutsumisen yhteydessä heidän ehdo-tuksiaan aiheiksi, ei kukaan ollut ehdottanut mitään. He kuitenkin mainitsivat, että mahdollisuus vaikuttamiseen oli, jos itse olisi halunnut. Tästä voi tulkita, että van-hemmat olivat enemmän passiivisia kuin aktiivisia ryhmään osallistujia. Muutaman vanhemman vastauksesta pystyi tulkitsemaan myös sen, että järjestäjätahon vas-tuu toiminnasta oli toivottavaa. Näistä seikoista voi päätellä, että vanhemmilla ei syytä tai toisesta ollut aktiivisuutta tai halua osallistua.

Asiantuntijoiden kokemus omasta osallistumismahdollisuudestaan olivat vaihtele- via, vaikka suurin osa tutkimukseen osallistuvista koki osallistumisen riittävänä. Osallistumiseen vaikutti pilotin alkuvaiheilla koettu epävarmuus tulevasta ja tiedon vähyydestä. Aikataulu pilotin aikana oli nopeampainen, joka loi haasteita yhtey- denpidolle. Myös osin asiantuntijoista riippumattomat haasteet, kuten resurssien puute ja taloudellinen tilanne vaikeuttivat osallistumista. Mutta kokonaisuudessaan yhteistyö koettiin asiantuntijoiden välillä hyvänä. Näistä asiantuntijoiden vastauk- sista voi tehdä sen johtopäätöksen, että asiantuntijoiden perehdyttäminen aihee- seen voisi olla jatkossa runsaampaa ja tämänkaltaisen toiminnan suunnittelulle ja toteutukselle tulisi resursoida enemmän aikaa ja taloudellista tukea. Teoriassa viit- tasin aiemmin Tampereella toteutettavaan perhevalmennukseen ja nämä vastauk- set tukevat toiveita lisäresurssien suhteen (Hietanen 2012.)

Viimeinen ja laajin alakysymys etsi vastauksia vanhempien ja asiantuntijoiden ko- kemuksista pilotin käytännön järjestelyiden suhteen. Tuloksista oli helppo päätellä, että molemmat vastaajaryhmät pitivät pilotin aikataulua ja paikkaa sopivana ryh- män toimintaa ajatellen. Leikkitoimintakeskus Huusholli oli keskusta- alueella ja sijainniltaan lähellä pilottiin osallistuneita vanhempia. Asiantuntijat kokivat että

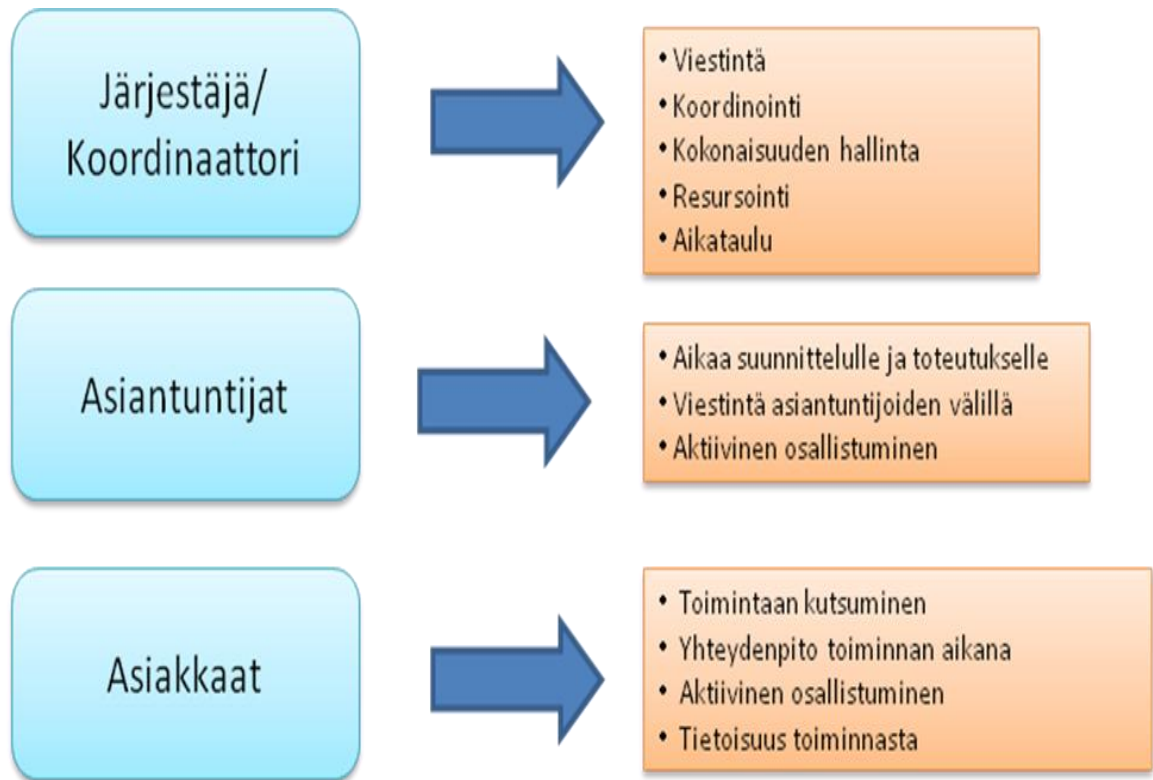
paikka oli myös keskeinen pilotissa olevia ryhmiä ajatellen ja ilta- aika ei ollut pois perustyöstä.

Vanhempien kokemuksista voi päätellä, että viestintä olisi voinut olla runsaampaa pilotin aikana. Vain kaksi vanhempaa kokivat, että toteutunut informaatio oli ollut riittävää. Muut mielipiteet oli tulkittavissa siten, että etenkin alkuinformaatio, johon kuului muun muassa pilottiin kutsumiseen liittyvä informaatio, oli liian vähäistä. Se miten vanhempiin oli otettu yhteyttä pilotin toimesta, vaihteli suuresti. Tämän vuoksi osa vanhemmista sai enemmän informaatiota pilotista kuin toiset. Yksi vanhemmista sai esimerkiksi kutsun kirjeitse kotiin ja muuta kontaktia ei otettu. Muilla vanhemmilla kontakti neuvolasta oli ollut runsaampaa ja sitä kautta voi päätellä, että yhteydenpitoon oltiin tyytyväisempiä. Suurin osa vanhemmista oli myös yleisesti tyytyväisiä asiantuntijoiden osaamiseen ja ohjaamiseen pilotissa. Ryhmätilanteet olivat mielenkiintoisia ja oman alan asiantuntijuus oli havaittavissa. Vastauksista pystyi päättämään myös kuinka hyvin asiantuntijat olivat ottaneet kohde-ryhmänsä huomioon. Yksi vanhemmista mainitsi erikseen kuinka hyvin kiinnostus nimenomaan vauvaperheisiin näkyi. Kahden vanhemman vastauksista huomasi, että olisi toivottu parempaa valmistautumista ja toinen heistä jäi kaipaamaan tiettyä runkoa ja johdattelevuutta sisällölle.

Asiantuntijoiden kokemukset viestinnästä ovat samansuuntaisia verrattuna aiemmin käsiteltyyn kysymykseen osallistumismahdollisuudesta. Tästäkin kysymyksestä voi päätellä, että ajanpuute ja resurssit vaikuttivat viestintään pilotin aikana. Koska kyseessä oli nimenomaan pilotti eli uuden toiminnan kokeilu, aiheutti se myös epätietoisuutta, joka vaikutti sekä osallistumiseen, että viestintään. Muutama asiantuntijavastaus kertoo myös siitä, että tiedonkulku oli koettu positiivisena ja pilotin toiminnassa on ollut helppo olla mukana. Näitä vastauksia voisi verrata myös vanhempien kokemuksiin viestinnästä pilotin aikana. Muutama vanhemmistakin koki täysin päinvastaisesti viestinnän pilotissa. Näiden vastausten pohjalta voisi tulkita, että ne asiantuntijat ja vanhemmat jotka kokivat viestinnän riittävänä, osallistuivat pilottiin eri lähtökohdista kuin ne jotka kokivat epävarmuutta ja tiedon puutetta. Haasteena onkin jatkossa tavoittaa nämä kaikki eri lähtökohdista tulevat osallistujat.

Kun tiedustelin vanhempien ja asiantuntijoiden mielipiteitä tulevaisuuden vauvaperheryhmien järjestämisestä, oli heidän vastauksistaan pääteltävissä samoja tarpeita ajankohdan suhteen. Vauvaperheryhmiä toivottiin järjestettävän tiettyjen aikakausien myötä. Vastauksista nousi esiin erityisesti ikävuodet kahdesta kolmeen, koska silloin perheen tilanteessa sekä lapsen kehityksessä tapahtuu eniten muutoksia. Johtopäätöksenä tästä voi tulkita, että tulevaisuudessa sekä palvelujen tarjoajien, että niitä käyttävien toiveet palveluiden ajankohdasta kohtaavat ja jatkossa on helpompia alkaa räätälöimään palveluja. Nämä tulokset tukevat myös teoriatieta siitä, että synnytyksen jälkeiselle perhevalmennukselle on tarvetta nykyistä tarjontaa enemmän (Haapio 2009, 9). Avun ja tuen tarve ei pääty synnytykseen.

Näiden johtopäätösten jälkeen on mielestäni tarpeen pohtia kehitysehdotuksia, koska pilotti oli toiminnaltaan sellainen, että sille suurella todennäköisyydellä tulee jatkoa jossain muodossa. Seuraavalla sivulla oleva kuvio (2) kuvaa tiivistetysti tärkeimmät kehitysehdotukset järjestävän tahon, asiantuntijan ja asiakkaan näkökulmasta. Kuvion on tarkoitus herättää esimerkiksi asiakkaiden kohdalla kysymyksen; Miten asiakkaat aktivoidaan toimintaan mukaan?

KUVIO 2. Kehitysehdotukset pilotin toiminnasta. Saarimäki 2013.

Haluan painottaa yllä olevan kuvion avulla erityisesti viestinnän merkitystä, sekä toiminnan koordinointia, jotka osoittautuivat tämän pilotin haasteiksi. Asiakkaat täytyy tehdä tietoisiksi palvelusta jota tarjotaan, jotta siitä saataisiin mahdollisimman suuri hyöty. Asiantuntijoilla tulisi olla enemmän aikaa ja resursseja panostaa ennaltaehkäisevään työhön. Kuten Kataisen (2011, 62) hallitusohjelmassakin aiemmin teoriaosuudessaani viitataan, matalan kynnyksen palveluja tulee kehittää sekä lisätä perheiden hyvinvoinnin turvaamiseksi.

8 POHDINTA

Synnytyksen jälkeisen perhevalmennuksen kokemusten kuvaaminen opinnäytetyössäni on antanut minulle mahdollisuuden olla osa jotain uutta. Se, että olen ollut mukana kaikissa pilotin järjestämissä ryhmäkokouksissa, on auttanut minua asettumaan vanhempien sekä asiantuntijoiden asemaan tämän tutkimuksen aikana. Tämä toivottavasti näkyy muun muassa kehitysehdotuksissa, joita johtopäätösten yhteydessä olen tiivistetysti kuvannut. Tiedostin jo kun lähdin kokoamaan teoriaosuutta, että aiheen rajaaminen tulee olemaan suuri haaste lopullisen työn kokonaisuuden kannalta. Aiheeni teoria pitäytyy vanhemmuuden ja siihen liittyvien teemojen parissa, josta tietoa entuudestaan löytyy paljon. Jouduin useasti pohtimaan esimerkiksi mielenkiintoisen tutkitun tiedon kohdalla, että liittyykö tämä varmasti juuri minun työni aiheeseen. Olen mielestäni onnistunut lopulta rajaamaan työni sisällön käsittelemään tutkimusryhmääni käsitteleviä teemoja. Uskon, että opinnäytetyöstäni löytyy myös useita vinkkejä esimerkiksi perhevalmennukseen tai vanhemmuuteen yleensä, ajankohdasta riippumatta.

Tutkimuksen toteuttamisen aikana en ole säästynyt haastaviltakaan hetkiltä, vaikka koin, että tekemäni yhteistyö perheiden ja asiantuntijoiden kanssa on ollut erittäin antoisaa. Viestintään liittyvät ongelmat, joista jo aiemmin työssäni kerroin, asettivat haasteita myös minun tavoitteilleni. Se näkyi vanhempien haastattelujen määrässä, joita olisin toivonut runsaammin tutkimukseni kattavuuden kannalta. Yksi näkökulma haastateltavien pieneen määrään voi olla myös se, että vanhemmilta kerättiin myös muuta palautetta tutkimukseni lisäksi. Toisen ryhmän kohdalla viestintään tuli katkoksia niin, että osallistujia oli vain kolme ensimmäisellä tapaamisella ja toiseen tapaamiseen ei tullut osallistujia lainkaan. Tähän uskon myös ryhmien tapaamisten ajankohdan vaikuttaneen. Tästä juttelimmekin jälkeenpäin muun muassa hanketyöntekijän kanssa. En päässyt kasvotusten tapaamaan näitä toisen ryhmän perheitä enää uudelleen haastattelun merkeissä, mutta olin iloinen että sain sähköpostitse yhteyden vielä yhteen vanhempaan, joka halusi osallistua tutkimukseen yhden ryhmäkokouksen perusteella. Kun vauvaperheryhmiin kokonaisuudessaan osallistui kolmesta perheestä, olen tyytyväinen että lähes puolet eli kuusi haastattelua sain lopulta toteutettua. Tukena tutkittuun ilmiöön panoksensa antoivat myös asiantuntijat nopealla aikataululla. Aktiivisuus toisessa

ryhmässä, jossa tavoitemäärä osallistujista lähes täyttyi, näyttäytyi myös kiinnostuksena osallistua tutkimukseeni. On tärkeä toisaalta pohtia, jäivätkö mahdollisen negatiivisen palautteen antajat vastaamatta tähän tutkimukseen.

Olen pohtinut useasti viestinnän merkitystä tämän pilotin lopputulosten kannalta ja uskon, että jatkossa siihen liittyvät seikat tulevat näyttelemään suurta roolia synnytyksen jälkeisen perhevalmennuksen toiminnan kehittämisessä. Kehitysehdotukset, joita olen edellisessä luvussa kuvannut, tulevat varmasti toteutumaan tiiviissä verkostojen välisellä yhteistyöllä ja vankalla ammattitaidolla, joka tässä pilotissa jo todistettiin. Kuten eräs asiantuntija sen kiteytti; ”*Vaatii ehdottomasti koordinaattorin, homma ei pelaa muuten... Informaatio perheille. Nää on ne kynnyksysymykset.*”

Tämän prosessin aikana pohdin useasti tutkimuskysymykseni muotoa ja sain siihen paljon apua ja tukea ohjaavalta opettajaltani ja pilotin yhteistyökumppaneilta. Huomasin myös tutkimustuloksia analysoidessani, että jotkut kysymykset olisi voitu muotoilla toisin monipuolisemman lopputuloksen kannalta. Lisäkysymykset olisivat joissain tilanteessa helpottaneet analysoinnin prosessia. Uskon kuitenkin, että tutkimukselleni asettamani arvo säilyi ja esittämäni tutkimustulokset ovat luotettavia. On otettava huomioon, että koska kyseessä oli uuden palvelun kokeilu ja lähtökohtana oli rajallinen määrä tutkimukseen osallistuneita (maksimissaan 20 perhettä), ei voida olettaa että tutkimuksen tulokset vastaisivat esimerkiksi valtakunnallisesti väestön mielipidettä aiheesta. Otanta on sen verran suppea, että jos aihetta tutkittaisiin jatkossa lisää, vaatisi se mielestäni laajemman tutkittavan ryhmän. Teoriaosuudessa viittasin useaan aiempaan esimerkkiin perhevalmennuksen toteuttamisesta ja ajattelen, että tämän aihepiirin tutkimukset koostuvat usein pienistä, mutta sitäkin tärkeimmistä palasista. Toivon että pystyin tutkimuksellani vaikuttamaan ainakin Tampereella toteutettavaan synnytyksen jälkeiseen perhevalmennukseen. Olen myös sitä mieltä, että näihin Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen hankkeen tavoitteisiin peilaten sain tutkimuskysymyksieni avulla vastauksia.

Oli mukava saada tämän prosessin loppumetreillä kuulla, että tutkimaani toimintaa aiotaan jatkaa myös tulevaisuudessa. Synnytyksen jälkeistä perhevalmennusta Tampereella tullaan jatkossa kutsumaan nimellä "Meidän vauva". Palvelu tulee olemaan avoin kaikille Tamperelaisille perheille ja se tulee olemaan myös tiiviissä yhteistyössä hyvinvointineuvolan toiminnan kanssa. Toteutuksen ajankohtaan tulee pieniä muutoksia ja suunnitteilla on myös vauva 14 kk- ryhmä, edellisten pilottissa toteutuneiden lisäksi. Vastuun toiminnasta tulee ottamaan lapsiperheiden sosiaalipalvelut, lasten ja nuorten terveysterveyst, sekä varhaiskasvatus. (Ojanen 2012c, 26 - 27.)

Nyt mietin noin vuoden päähän menneisyyteen ja pohdin niitä tavoitteita ja toiveita, joita itselleni ja tälle työlle asetin. Olen tyytyväinen kokonaisuuteen jonka pystyin toteuttamaan. Aihe tässä työssä oli ajankohtainen, puhutteleva ja kehittämisen arvoinen, juuri niin kuin halusinkin. Opin sekä toteuttamaan tutkimusta, että monipuolisesti hankkeeseen ja toiminnan pilotointiin liittyvistä haasteista ja mahdollisuuksista. Sain olla mukana toiminnan kokeilussa, joka varmasti on kasvattanut minua ammatillisesti ja josta on minulle hyötyä tulevaisuuden työhaasteissa.

LÄHTEET

- Becker- Weidman, A. 2008. Vuorovaikutteinen kehityspsykoterapia: teoria. Teoksessa: Becker- Weidman, A. & Shell, D.(toim.) Auta lasta kiintymään: Vuorovaikutteinen kehityspsykoterapia traumaperäisen kiintymyssuhdehäiriön hoidossa. Suomentaja Liisa Ritonen. Tampere: PT- Kustannus, 42 - 43.
- Bowlby, J.1997. Attachment And Loss. Volume 1. Lontoo:Pimlico.
- Haapio,S., Koski,K., Koski, P. & Paavilainen,R. 2009. Perhevalmennus. Helsinki: Edita.
- Hautamäki, A. 2003. Kiintymyssuhdeteoria: Teoria yksilön kiin(nit)tymisestä tärkeisiin toisiin ihmisiin, kiintymyssuhteen katkoksista ja merkityksistä kehitykselle. Teoksessa: Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY, 19 - 24.
- Heino, T. Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat? [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Stakes. [Viitattu 11.1.2013]. Saatavana: http://www.sosiaaliportti.fi/File/80e64c7a-3b3a-4f83-b0df-d9e4ea72adc5/0/T30-2007-VERKKOKeit%C3%A4_ovat_lastensuojelun_uudet_asiakkaatPilot1.pdf
- Heinonen, H., Väisänen, A.& Hipp, T. 2012. Miten lastensuojelun kustannukset kertyvät? [Verkkajulkaisu] Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto. [Viitattu 11.1.2013]. Saatavana: http://www.lskl.fi/files/1518/Miten_lastensuojelun_kustannukset_kertyvat.pdf
- Hellsten, T. 1999. Vanhemmuus- vastuullista vallankäyttöä. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Hietanen, P. 2012. Neuvolatoiminnan koordinaattori. Äitiys- ja lastenneuvola. Haastattelu. 22.11.2012.
- Huolen vyöhykkeistö- apuväline avoimen yhteistyön kehittämiseksi. [Verkkajulkaisu]. 4.3.2009. Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos. [Viitattu 5.11.2012]. Saatavana: <http://info.stakes.fi/verkostomenetelmat/FI/vyohykkeisto/index.htm>
- Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Janhunen, K. 2008. Tutkimuksen tausta. Teoksessa Janhunen, K & Oulasmaa, M. Äidin kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 10 - 11.
- Janhunen, K. & Salonheimo, A. 2008. Äitiyden tunnepakkaus. Teoksessa Janhunen, K & Oulasmaa, M. Äidin kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 31.

- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen A. 2007. Perheyden parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita..
- Kallio, M. 20.3.2012. Mistä on hyvä äidit tehty? [Verkkajulkaisu]. Väestöliitto. [Viitattu 21.12.2012]. Saatavana: http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/uutta_parisuhdeista/kuukauden_kolumni2/?x217689=1567941
- Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopistopalvelu.
- Klen, I., Lindqvist, U., Manninen, S. Mäkinen, A (toim.). 2007. Perhevalmennuksen käsikirja. Lapaset perheverkosto- hanke. [Verkkajulkaisu] Helsinki . [Viitattu 19.12.2012]. Saatavana: http://www.hel2.fi/Helsinginseutu/hankkeet/Terveysneuvonta/Perhevalmennuksen_kasikirja.pdf
- Klen, I., Lindqvist, U., Manninen, S. Mäkinen, A. (toim.) 2007. Vanhemmaksi- työkirja. [Verkkajulkaisu]. Helsingin kaupunki, terveyskeskus ja Sosiaalivirasto: Lapaset- perheverkosto hanke. [Viitattu 5.11.2012]. Saatavana: http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/4816da804a1543448b13efb546fc4d01/Vanhemmaksi_tyokirja.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=4816da804a1543448b13efb546fc4d01
- Kristeri, I. 1999. Näe minut. Vanhemmuus ja lapsen kohtaaminen. Helsinki: Karasana.
- Lagström, H. 2011. Tutkimuksesta avaimia lapsen hyvään kasvuun. 2011.[Verkkajulkaisu]. Turun Yliopiston verkkolehti. [Viitattu 14.1.2013]. Saatavana: http://www.utuonline.fi/sisalto/asiantuntija/tutkimuksesta_avaimia_lapsen_hyvan_kasvuun.html
- Lastensuojelu 2011. Tilastoraportti liitteineen. Liitetaulukko 2. [Verkkajulkaisu] Terveystieteiden ja Hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 14.1.2013]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/aiheittain/lasten_sosiaalipalvelut/lastensuojelu
- Leinonen, M. 2008. Perhekeskukset Kainuuseen- hanke. Loppuraportti. [Verkkajulkaisu]. Kainuun maakunta- kuntayhtymä. [Viitattu 2.1.2013]. Saatavana: http://www.kainuu.fi/UserFiles/perhekeskukset/File/Perhekeskukset_Kainuuseen_hanke_%20loppuraportti_%202008.pdf
- Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2012. Yhteistä aikaa etsimässä. Lapsiperheiden ajankäyttö 2000 - luvulla. Helsinki: Väestöliitto.

- Ojanen, P. 2012a. Hanketyöntekijä. Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen hanke. Haastattelu.10.12.2012.
- Ojanen, P. 2012b. Mikä on Vauvaperheryhmä- pilotti? Ei julkaisuaikaa. Esite
- Ojanen, P. 2012c. Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen hanke. Loppuraportti. [Verkkajulkaisu]. Tampereen kaupunki .[Viitattu 25.1.2013]. Saatavana: http://www.tampere.fi/material/attachments/p/6DV5ACARM/Palveluohjaus_loppuraportti.pdf
- Oulasmaa, M & Salonmaa, A. 2009. Stereotyyppiset isäkuvat. Teoksessa Jämsä, J & Kalliomaa, S.(toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: V-L markkinointi Oy, 21 - 24.
- Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoivaisä. Alle kolmevuotiaiden esi-koislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Perhebarometri. Väestöliitto. Väestötutkimuslaitos Katsauksia E 24/2006. Helsinki: Vammalan kirjapaino.
- Paavola, A. 2004. Leksandin perhekeskuksen toimintamalli. Teoksessa: Perhe keskiössä. Ideoita yhteistyöhön perheiden parhaaksi; kokemuksia Ruotsin Leksandista ja useista Suomen kunnista.[Verkkajulkaisu] Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto, 8 - 23. [Viitattu 11.1.2013]. Saatavana: <http://lskl.fi/files/133/MNFHVZx.pdf>
- Palveluohjaus ja vanhemmuuden tukeminen hanke. Hankesuunnitelma. Tampereen kaupunki. Hyvinvointipalvelut. 2012, 1 - 7. Julkaisematon.
- Pietilä- Hella, R. & Viinikka, A. 2006. Kumppanuus kannattaa. Verkostot voimavarana uudessa perhevalmennuksessa. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Pilke- hanke 2011. Lapsiperheiden sosiaalipalvelut/ Perhetyö. Tampere. Hyvinvointipalvelut. Loppuraportti, 3. Julkaisematon paperiversio. Minna Nurminen.
- Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma. 2011. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 11.1.2013]. Saatavana: <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>
- Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Finn Lectura Ab.
- Salminen, L. 12.3. 2012. Tampereen väestönsuunnite vuoteen 2030. [Verkkajulkaisu] Tampereen kaupunki. Tiedontuotanto ja laadunarviointi. [Viitattu 11.12.2013]. Saatavana: http://www.tampere.fi/material/attachments/v/5pWMqfaYo/vaestosuunnite_2030.pdf

- Sihvola, S. Hoivan voima. Teoksessa: Hermanson, E. & Martsola, R. (toim.) Aikui-
nen vanhemmuus. Katoavan kasvatuksen jäljillä. Jyväskylä: Gummerus, 103 -
107.
- Sihvonen, T. 2002. Työ ja parisuhde. Tuleeko stressaantuneesta työntekijästä
myös pahantuulinen puoliso? [Verkkajulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston
Perhetutkimusyksikkö. [Viitattu 21.12.2012]. Saatavana:
<https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/perhetutkimus/julkaisusarja/julkaisu13>
- Suominen, J. 11.4.2011. Perhevalmennus- tarjoaako isälle mitään? [Keskustelu-
ryhmän viesti] Isukki.com. – isät ja lapset. [Viitattu 11.12.2012]. Saatavana:
<http://isukki.com/perhevalmennus-tarjoaako-isalle-mitaan/>
- Tervetuloa hyvinvointineuvolaan. [Verkkajulkaisu]. Tampereen kaupungin hyvin-
vointipalvelut. [Viitattu 19.12.2012]. Saatavana:
http://www.tampere.fi/material/attachments/h/670jfJ1cy/Hyvinvointineuvola_esite.pdf
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä:
Gummerus.
- Vanhemmuuden roolikartta. 1999.[Verkkosivusto] Varsinais- Suomen lastensuojelun
kuntayhtymä.[Viitattu 11.12.2012]. Saatavana:
http://www.vslk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=10&Itemid=11
- Väestöntutkimuslaitos. 2013. [Verkkosivusto]. Väestöliitto. [Viitattu 3.1.2013]. Saa-
tavana: http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/
- Ylitalo, P. (toim.) 2011. Roolikartta. Vanhemmuuden, parisuhteen ja itsenäistymi-
sen tueksi. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

LIITTEET

LIITE 1. Saatekirje vanhemmille

LIITE 2. Sähköpostiviestit vanhemmille

LIITE 3. Vauvaperheryhmien ohjelmarunko

LIITE 4. Teemahaastattelurunko vanhemmille

LIITE 5. Teemahaastattelurunko asiantuntijoille

LIITE 1. Saatekirje vanhemmille

Hyvät vanhemmat!

Olen sosionomiopiskelija Outi Saarimäki Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötäni Tampereen kaupungin Palveluohjaus- ja vanhemmuuden tukeminen hankkeen pilotissa, jossa teidän perheenne on mukana. Tarkoitukseni on tutkia vauvaperheryhmien vaikuttavuutta sekä sen tarpeellisuutta vanhemmuuden tukemisessa palveluohjauksellisesta näkökulmasta.

Pilotin aikana teille järjestetään teemoittain vaihtuvia ryhmätapaamisia, joihin osallistun muiden toimijoiden kanssa. Opinnäytetyössäni kartoitan Teidän mielipiteitäne pilotista ja se toteuttamisesta.

Mielipiteidenne kuulemiseksi toteutan ryhmätapaamisten lisäksi pienimuotoisen haastattelun. Tarkempi ajankohta haastatteluille selviää ensimmäisten tapaamisten yhteydessä. Haastattelu on vapaaehtoinen ja toteutetaan luottamuksellisesti, eikä osallistuvien henkilöllisyys tule esiin missään vaiheessa. Olen kiitollinen yhteistyöstänne! Jos jotain kysyttävää tulee, niin voit ottaa yhteyttä alla olevaan puhelinnumeroon tai sähköpostiosoitteeseen.

Terveisin,

Outi Saarimäki

Hanketyöntekijä Päivi Ojanen

paivi.ojanen@tampere.fi

p. xxx xxxx xxx

LIITE 2. Sähköpostiviestit vanhemmille

Hei kaikki!

Syksy on jo pitkällä ja kohta tapaamme toisen kerran vauvaperheryhmän tiimoilta. Viime kerralla mainittiinkin lyhyesti roolistani tässä ryhmässä. Toteutan Teille vanhemmille pienimuotoisen haastattelun, jossa saatte antaa palautetta ryhmän toimintaan liittyen. Haastattelu on osa opinnäytetyötäni. Haastattelukysymykset liittyvät mm. Vauvaperheryhmän käytännön järjestelyihin, toiminnan sisältöön sekä siihen, miten Te olette kokeneet saamanne palvelun.

Toivon, että mahdollisimman monella Teistä olisi n. 20 min aikaa vastata kysymyksiini. Riittää kun yksi vanhempi perheestä vastaa. Kaikkia haastatteluja en pysty heti vauvaperheryhmän jälkeen toteuttamaan, mutta toivoisin että yksi tai kaksi haastattelua onnistuisi jo silloin. Jos Teidän perheellänne on mahdollisuus jäädä illan päätteeksi vielä haastateltavaksi niin toivon, että laitate minulle siitä viestiä etukäteen sähköpostitse.

Ehdotankin niille perheille, joille muu ajankohta on parempi, että voisimme tavata haastattelun merkeissä myöhemmin Huushollissa. Samalla voi vaikkapa käyttää Huushollin palveluja.

Näemme siis 7.11 ja jos haluat osallistua haastatteluun myöhemmin Huushollissa, niin ehdotan tähän alle päiviä tapaamiselle:
to 8.11, pe 9.11, ma 19.11, ke 21.11, to 22.11, pe 23.11.

Toivottavasti jokin näistä päivistä sopisi, kellonaikaa voimme sitten katsella haastattelukohtaisesti. Muistutan vielä että nauhoitan keskustelut, mutta vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömästi. Jos Teillä herää kysymyksiä, niin ottakaa rohkeasti yhteyttä!

Mukavaa syksyä ja näkemisiin Vauvaperheryhmässä!

Ystävällisin terveisin

Outi Saarimäki
Sosionomiopiskelija
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
outi.saarimaki@seamk.fi

LIITE 2.

Hei kaikki!

Lumipeite tuli vihdoinkin ja saadaan nauttia kunnon talvesta!

Tapaamme kohta toisen kerran vauvaperheryhmän tiimoilta. Viime kerralla mainittiinkin lyhyesti roolistani tässä ryhmässä. Toteutan Teille vanhemmille pienimuotoisen haastattelun, jossa saatte antaa palautetta ryhmän toimintaan liittyen. Haastattelu on osa opinnäytetyötäni. Haastattelukysymykset liittyvät mm. Vauvaperheryhmän käytännön järjestelyihin, toiminnan sisältöön sekä siihen, miten Te olette kokeneet saamanne palvelun.

Toivon, että mahdollisimman monella Teistä olisi n. 15 min aikaa vastata kysymyksiini. Riittää kun yksi vanhempi perheestä vastaa. Kaikkia haastatteluja en pysty heti vauvaperheryhmän jälkeen toteuttamaan, mutta toivoisin että yksi tai kaksi haastattelua onnistuisi jo silloin. Jos Teidän perheellänne on mahdollisuus jäädä illan päätteeksi vielä haastateltavaksi niin toivon, että laitate minulle siitä viestiä etukäteen sähköpostitse.

Ehdotankin niille perheille, joille muu ajankohta on parempi, että voisimme tavata haastattelun merkeissä myöhemmin esimerkiksi Huushollissa.

Näemme siis tiistaina 11.12 ja jos haluat osallistua haastatteluun myöhemmin Huushollissa, niin ehdotan tähän alle päiviä tapaamiselle:
12.11 (klo 9- 15 välisenä aikana)
13.11 (klo 9- 12 välisenä aikana)
14.12 (klo 9-11 välisenä aikana)

Toivottavasti jokin näistä päivistä sopisi. Muistutan vielä että nauhoitan keskustelut, mutta vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömästi. Jos Teillä herää kysymyksiä, niin ottakaa rohkeasti yhteyttä!

Näkemisiin Vauvaperheryhmässä!

Ystävällisin terveisin

Outi Saarimäki
Sosionomiopiskelija
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
outi.saarimaki@seamk.fi

LIITE 2.

Hei kaikki!

Teidän perheenne on kutsuttu tämän syksyn aikana toteutettavaan Vauvaperheryhmiin, joissa ensimmäinen tapaaminen oli alkusyksystä. Toivon, että pääsisitte tälle toiselle tapaamiskerralle mukaan tiistaina 11.12 klo 17, jossa aiheena on erityisesti isyys ja parisuhde.

Olette toivottavasti saaneet aiemmin neuvolan kutsun mukana saatekirjeen myös minun roolistani tässä ryhmässä.

Toteutan Teille vanhemmille pienimuotoisen haastattelun, jossa saatte antaa palautetta ryhmän toimintaan liittyen. Haastattelu on osa opinnäytetyötäni. Haastattelukysymykset liittyvät mm. Vauvaperheryhmän käytännön järjestelyihin, toiminnan sisältöön sekä siihen, miten Te olette kokeneet saamanne palvelun.

Toivon, että mahdollisimman monella Teistä olisi n. 15 min aikaa vastata kysymyksiini. Riittää kun yksi vanhempi perheestä vastaa. Kaikkia haastatteluja en pysty heti vauvaperheryhmän jälkeen toteuttamaan, mutta toivoisin että yksi tai kaksi haastattelua onnistuisi jo silloin. Jos Teidän perheellänne on mahdollisuus jäädä illan päätteeksi vielä haastateltavaksi niin toivon, että laitate minulle siitä viestiä etukäteen sähköpostitse.

Ehdotankin niille perheille, joille muu ajankohta on parempi, että voisimme tavata haastattelun merkeissä myöhemmin esimerkiksi Huushollissa.

Näemme siis tiistaina 11.12 ja jos haluat osallistua haastatteluun myöhemmin Huushollissa, niin ehdotan tähän alle päiviä tapaamiselle:

12.11 (klo 9- 15 välisenä aikana)

13.11 (klo 9- 12 välisenä aikana)

14.12 (klo 9-11 välisenä aikana)

Toivottavasti jokin näistä päivistä sopisi. Muistutan vielä että nauhoitan keskustelut, mutta vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömästi. Jos Teillä herää kysymyksiä, niin ottakaa rohkeasti yhteyttä minuun tai hanketyöntekijään!

Näkemisiin Vauvaperheryhmässä!

Ystävällisin terveisin

Outi Saarimäki
Sosionomiopiskelija
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
outi.saarimaki@seamk.fi

Päivi Ojanen
Hanketyöntekijä
paivi.ojanen@tampere.fi
xxx- xxxx xxx

LIITE 3. Vauvaperheryhmien ohjelmarunko

Vanhemmuuden tukeminen, vauva 4kk

Klo 17	Tervetuloitotukset ja esittelyt– Päivi Ojanen MLL:n, Suun terveydenhuollon ja perhetyön sekä lapsi perheiden palvelut –esitteistä mainitseminen, ovat mukaan otettavissa.
Klo 17.05 – 17.30	Perhetyö: ”Miten arki on muuttunut vauvan kanssa?” Tarttuminen perheitä mietityttäviin aiheisiin ja kysymyksiin. Keskustelua arjesta, päivärytmistä ja turvallisuudesta (unesta, ravinnosta). Jaksamisen puheeksi ottaminen. Jokainen meistä välillä väsy, oli vauvaa tai ei: väsyminen on luvallista. --> palveluohjaus.
Klo 17.30 – 17.50	MLL Tampereen osasto: Vauvatanssi Toiminnallinen osuus
Klo 17.50 – 18.10	Suun terveydenhuolto Ennaltaehkäisevä ote
Klo 18.10 – 18.40	Parasta Lapsille Tampereen osasto ry. Vauva - Käsikynkkä
Klo 18.40	Vapaata keskustelua, heränneisiin kysymyksiin vastaamista ja pientä purtavaa.

LIITE 3.

Vanhemmuuden tukeminen, vauva 6 kk**Illan kulku**

klo 17.00 – 17.30 Katariina Ahtiainen (kirjasto)

- loruttelu
- media vauvan ympärillä
- kirjojen esittely

Klo 17.30 – 17.40 Riitta Laatu (srk)

- esite, jossa seurakuntien vauvaperheiden palvelut esillä kootusti

klo 17.40 – 18.00 Päivähoito

- palveluohjaus (avoin varhaiskasvatus, pph, päiväkoti, haku)
- päivähoidon arki pienillä (ryhmä, aikuiset, hoitosopimus/vasu, päivärytmi, unet, omatoimisuus, leikki)

klo 18.00 – 18.30 Käsikynkkä (Parasta lapselle ry.)

- Pirjo Sillman ja Pirjo Salmi
- Ks. liite

(klo 18.30 jälkeen vapaata keskustelua ja oleskelua)

LIITE 3.

Vanhemmuuden tukeminen, vauva 10 kk**Isä-ilta, jossa Äidit mukana*****”Isyyden ilta ja parisuhteen pesä”*****Palveluohjaus: esitteet ja keskustelu**

Klo 17 Tervetuloitotukset ja pikaiset esittelyt – Päivi Ojanen

Klo 17.05 **Miessakit ry. ja MLL Tampereen osasto:**

”Kun annetaan tilaa Isyydelle, miten se tukee Äitiyttä?”

Jako Äitien ja Isien ryhmiin --> keskustelua Isyydestä

Purkukeskustelu

Klo 17.50 **Take away -kahvit**

Klo 18.00 **Perheneuvola:**

Parisuhde ”Tahdolla ja taidolla”

Parisuhde vanhemmuuden tukena: vanhemmuuden roolien tuki, aikaa parisuhteelle, toisen huomioiminen, toisen kuuleminen, taitoja ristiriitojen ratkaisuun, jaksamisen puheeksi ottaminen, tukiverkostot.

Klo 18.40 **Vapaata keskustelua, heränneisiin kysymyksiin vastaamista ja pientä purtavaa.**

LIITE 4. Teemahaastattelurunko

Ryhmästä saatu tuki vanhemmuuteen:

- Mitä käytännönläheistä tietoa ja tukea olet saanut vanhemmuuteen?
- Mitä uutta tietoa olet ryhmän kautta saanut selville Tampereen kaupungin lapsiperheiden palveluista?
- Jos olet solminut uusia tuttavuussuhteita vauvaperheryhmässä, kertoisitko millaisia? Aiotko pitää yhteyttä muihin jatkossakin?

Ryhmätilanteissa käsitellyt asiat:

- Miten olet saanut vaikuttaa ryhmätilanteen sisältöihin ja miten olet kokenut osallistumismahdollisuutesi ryhmässä?
- Oletko saanut vastauksia juuri sinua askarruttaviin kysymyksiin, esimerkiksi?

Käytännön järjestelyt:

- Miten ryhmien tapaamisajat ja paikka ovat vastanneet toiveitanne ja odotuksianne?
- Mitä mieltä olet hankkeen aikana toteutetusta informaatiosta vauvaperheryhmiin liittyen; onko se ollut riittävää, saitko kysymyksiisi vastaukset ym.?
- Miten sinuun otettiin yhteyttä vauvaperheryhmän toimesta? Oletko tyytyväinen lähestymistapaan?
- Mitä mieltä olet ryhmänohjaajien osaamisesta ja ohjaustaidoista?
- Jos vauvaperheryhmiä järjestettäisiin 4kk, 6kk ja 10kk – kertojen lisäksi, missä lapsen iässä kokisit seuraavan kokoontumisen tarpeelliseksi?

LIITE 5. Teemahaastattelurunko asiantuntijoille

RYHMÄSTÄ SAATU TUKEA VANHEMMUUTEEN

- Mitä käytännönläheistä tietoa ja tukea arvioit perheiden saaneen Vauva-perheryhmätapaamisista?

RYHMÄTILANTEISSA KÄSITELLYT ASIAT

- Mihin asioihin ryhmän sisällöissä olet halunnut vaikuttaa ja miten olet kokenut osallistumismahdollisuutesi?

KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYT

- Miten ryhmien tapaamisajat ja paikka ovat mahdollistaneet tavoitteiden saavuttamisen?
- Mitä mieltä olet hankkeen aikana toteutetusta informaatiosta ja viestinnästä (ennen ryhmän kokoontumista, ryhmän aikana) vauvaperheryhmiin liittyen, onko se ollut riittävä ym.?
- Jos vauvaperheryhmiä järjestettäisiin 4kk, 6kk ja 10kk – kertojen lisäksi, missä lapsen iässä kokisit seuraavan kokoontumisen tarpeelliseksi? Mitä tavoitteita tänä ajankohtana olisi hyvä ottaa huomioon?